

Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek

"Emlékek nélkül, népeknek híre csak árnyék..." (Vörösmarty Mihály)

A Budapesti Örmény Kisebbségi Önkormányzatok Társulása havonta megjelenő kiadványa

**V. évfolyam 58. szám
2001 december**

A Budapesti Örmény Kisebbségi Önkormányzatok Társulásának tagszervezetei: a **II.** kerületi, **VI.** kerületi, **IX.** kerületi és **XI.** kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzatok, valamint az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

A Fővárosi Örmény Klub minden hónap 3. csütörtökén délután 17 órakor - hívtottan és hívatlanul mindenkit szeretettel vár klubdélutánjaira a Budapest V. Semmelweis utca 1-3. I. emeleti zeneterembe.

Az örmény hitvallásból - december

"A mennyek országában. És az örök életben."

Isten országának a gondolata visszatér. Egyelőre csak hitünk és vágyakozásunk tárgya. Megerősít ebben december nagy ünnepe, a karácsony. Annak az ünnepe, hogy a mennyből - amelyben mi is hiszünk - jött el közénk Jézus. Legyen ott fülünkben az angyali dicsének, mely a betlehemi mezők felett hangzott el: *Dicsőség a magasságban Istennek, és békesség a földön a jóakarátú embereknek!*... Legyen meg bennünk a jóakarát mindenki iránt, hogy hitünk beteljesedjék.

Dr. Sasvári László

Beszámoló

az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület és a Budapesti Örmény Kisebbségi Önkormányzatok Társulása 2001. évi rendszeres tevékenységéről

1. Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület diszpécserközpontot üzemeltet székhelyén, befogadó irodában, amely telefon, önálló fax-vonal, internet-hozzáféréssel ellátott, az egyesület honlappal, e-maillal rendelkezik.

A diszpécserközpontban rendszeres félfogadással az elnök személyesen tartja a kapcsolatot a közösség tagjaival, az érdeklődőkkel.

2. Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület legfontosabb feladata a rendszeres kapcsolattartás a magyarországi és erdélyi örmény származásúakkal, civil szerveződésekkel, az örmény adatbázis bővítése, amelynek alapján folyamatosan végzi a genealógiai kutatásokat is. Ennek érdekében 2001-ben ötödik évfolyamát adta ki az *Erdélyi Örmény Gyökerek Füzeteknek*, amely havonta, ingyenesen, 1100 példányban jelenik meg és kerül el személyre szóló postai küldeményként a közösség tagjaihoz, az örmény származásúakhoz, illetőleg a velünk együttműködési megállapodást kötött örmény közösségek (örmény kisebbségi önkormányzatok, civil szervezetek) vezetőihez hazánkban és Erdélyben (akik a csoportos küldeményt tovább küldik tagjaiknak), valamint a közgyűjteményeknek, felsőfokú tanintézetek, egyházak könyvtárainak. A havilap az örmény közösség életéről nyújt

információkat határon átívelően, kulturális identitásörző programokat ajánl, illetve ezekről számol be olvasóinak, az örmény történelem és kultúra témaköréből jelentet meg archív és új anyagokat. Fontos feladata aktívan bekapcsolni az olvasókat úgy a havilap szerkesztésébe, mint az ajánlott kulturális programokba.

3. Minden évben megjelenik az *Erdélyi Örmény Gyökerek Füzetek évkönyve*, a Füzetek 12 havi összeállítása, tartalomjegyzékkel, 200 pl-ban és elkerül a velünk együttműködő örmény kisebbségi önkormányzatokhoz, civil szervezetekhez, közgyűjteményekhez hazánkban és Erdélyben. A 2000. évi évkönyv 2001. januárjában megjelent.

4. Minden hónap 3. csütörtökén du. 17 órától megrendezésre kerül a *Fővárosi Örmény Klub* műsora, immár hatodik éve a Magyarok Háza (Bp. V kerület Semmelweis u. 1-3.) I. emeleti zenetermében.

A klub műsorai különösen az örmény történelem, kultúra tárgyköréből kerülnek összeállításra, amelynek része a hazai magyarörmények történelme és sajátos kultúrája is. Meghívott előadóink főleg a hazai és erdélyi magyarörmények köréből kerülnek ki. A klub alkalmankénti látogatottsága 80-120 fő közötti.

A 2001. évi klubműsorok:

Január: Vidám évezredkezdés; február: ANI-tól a Bánságig, vetítettképes előadások; március: Emlékezés 1848-49-re, ünnepi hangverseny; április: megemlékezés az örmény genocidiumról - "Az út csak visszafele vezet előre" - beszélgetés Kátai Mihály festőművésszel és Szilvay Ingrid zongoraművésszel; május: Emlékezés dr. Jakabffy Elemér magyarörmény kisebbségpolitikusra; június: Szamosújvártól Bécsig az örménykatolikusok nyomában - vetített-képes előadás; július: Liszt Ferenc életútja - Lukin László diavetítéses előadása; augusztus: "Kelj fel, kelj fel Mária!" - moldvai csángó népi imák, máriaénekek. Kóka Rozália és Petrás Mária műsora; szeptember: Gyalogosan Törökországban - Beder Tibor videofilmes előadása; október: "Cantio de Transsylvania" - Erdély történelme énekekben, Kobzos Kiss Tamás műsora; november: Ősi keresztény központ: Kappadókia - vetítettképes előadás; december: Szent Karácsony ünnepén, Szongott Kristóf díj kiosztása.

5. Nyolc kiállítást rendeztünk (a decemberi rendezés alatt), melyek megnyitójára kulturális műsorokat is szerveztünk, verssel, zenével és vetítéssel.

Február 14. I. kerület: "Ezeréves keresztény államiságunk ", magyarörmény képző- és iparművészek kiállítása.

Március 13. I. ker.: "Az 1848-49-es szabadságharc magyarörmény hősei".

Június 12. I. ker.: dr. Tóth Rózsa képző- és iparművész tárlata, valamint az egyesület gyermekrajzpályázata nyerteseinek kiállítása.

Szeptember 14. Kolozsvár:1849. október 6. Arad.

Október 3. II. ker.: "Az 1848-49-es szabadságharc kronológiája "; "1849. Október 6. Arad ".

Október 13. VI. ker.: "Örmény eredetű magyar nemesi családok címerei ".

November 6. XI. ker.: Szabó László: "Armenia, Anatólia, Levante" (fotókiállítás).

December 3. II. ker.: "Örményekről nyomtatásban - az örmény történelem és kultúra évszázadai ".

6. 2001-ben megrendeztük a *IV. jubileumi konferenciánkat* Kolozsvár és

Szamosújvár helyszínnel (szeptember 14-16.), amelynek címe: "*Örménymagyarok, akik hatottak, alkottak, gyarapítottak, hogy a haza fényre derüljön s kincses legyen* ".

Magyarország és Erdély majd teljes területéről küldöttek vettek részt a konferencián, amelyen 24 előadás hangzott el, két kiállítást nyitottunk meg, két kulturális műsorral mutatkoztunk be, valamint két új könyvünket mutattuk be, a Szamosújvári Örmény Katolikus Székesegyházban

ünnepi szentmisén vettünk részt, továbbá koszorúzásokon, városnézésen, közös imán emlékeztünk őseinkre, az erdélyi örménység dicső múltjára.

7. 2001. augusztus 22-28 között ötödik alkalommal szerveztük meg honismereti körutazásunkat Erdélyben, örmény őseink nyomában. Idén a Bánságot, az Al-Duna vidékét és a történelmi Erdélyt kerestük fel. Minden évben, így idén is egy nagyszabású magyarörmény találkozóra került sor a barangolás keretében: 2001-ben Kolozsvárott.

8. 2001-ben kiadtuk az 1997. évben indított "*Erdélyi Örmény Múzeum*" sorozatunk 4. köteteként *Dávid Csaba: Történetjátékok* c. könyvét, valamint 5. kötetként a millenniumi konferenciánk kötetét: "*A 300 éves örménykatolikus egyház és közösségei Magyarhonban, régen és ma; Budapest 2000 szeptember 29 - október 1.*" címmel. Mindkét kötetet ingyenesen adományoztuk a közgyűjteményeknek, felsőfokú tanintézetek könyvtárainak, civil szervezeteinknek és kisebbségi önkormányzatainknak.

9. Idén is csoportosan részt vettünk egyházi ünnepeinken: Világosító Szent Gergely napi búcsún Szamosújváron (június 30.) és a Nagyboldogasszony napi búcsún Erzsébetvároson (augusztus 15.). Mindkét helyszínen szinte az egész magyarörménység rendszeresen találkozik.

10. 2001 június 8-án is megrendeztük az Argentin Nagykövetséggel és a Magyarok Világszövetségével Czetz János 1848-as magyarörmény honvédtábornok emléktáblájánál a megemlékezést és kulturális műsort, mint azt négy éve folyamatosan tesszük.

11. 2001-ben is részt vett közösségünk állami ünnepeinken, megemlékezéseinken küldöttségével (március 15., augusztus 20., október 6., november 1.; és részt vett konferenciákon (pl. Kultúra 2000 keretprogram, Jakabffy Napok - Szatmárnémeti és Lugos, stb.)

12. Idén is rendszeresen szerveztünk műterem-látogatásokat, kiállítások, temetők, fűvészkertek, emlékművek megtekintését, minden alkalommal előadással, ismertetéssel összekötve, a szabadidő hasznos eltöltésére.

13. Ez évben is rendszeresen folytattuk pénzadomány gyűjtését egyházi műemlékeink megmentése, erdélyi társszervezeteink működésének megsegítése érdekében; 2001-ben az Erzsébetvárosi Örmény Szeretarsú Római Katolikus Plébánia céljára nagymennyiségű papi ruha-adományt is gyűjtöttünk és juttattunk el. Könyvadományaink és használt ruha adományaink ez évben is igen jelentős mennyiségűek voltak úgy hazánkban, mint Erdélyben. Erdélyi társszervezeteink részére nagyszámú használt számítógépadományt gyűjtöttünk a szervezetek egymás közötti és velünk való kommunikációjának elősegítése, illetőleg a magyar szórványközpontok ifjúsági oktatása céljából. Ezen adományok eljuttatása folyamatban van.

14. 2001-ben is megörökítettük programjainkat, közösségünk tevékenységét fotó- és videofelvételek útján, ezeket archiváltuk.

Budapest, 2001 november

dr. Issekutz Sarolta elnök
Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület
Budapesti Örmény Kisebbségi Önkormányzatok Társulása

Tamási Áron

Karácsonyi pásztorocskák

A szabadtűzhelyen, a betlehemi majorban, hajladozik a tűz aranylángja. Csordapásztorok melegednek a tűznél, melynek a fénye átvilágít az időn, és emlékezni serkent engemet is. Tizenhárom éves voltam, s vezére a zsenge pásztoroknak. Ezek a zsenge pásztorok mind korombéli fiúk voltak, akiket gondosan megválogatva vettünk fel a nyájba. Amikor a kör bezárult, kiosztottuk a szerepeket. Elsőnek vezért választottunk, aki majdan, karácsony este, a belső beköszöntőt is mondani fogja, mindama leányos házaknál, ahova behatolunk. Aztán választottunk külső beköszöntőt, aki az ajtón kívül fog szólani, és hát meg is küzd azzal a másik nyájjal, amelyiket ott találunk esetleg a háznál. Utána kijelöltük a tűzmestert, aki vezényli az üdvözlő puffantásokat; majd megválasztottuk az énekvivőt és a mókamestert, nemkülönben a nagymondót, aki mindenkit le fog torkollni, szükség esetén még lódítva is éktelenül. S aztán tanulni kezdtünk.

Így készültünk a szent hadjáratra, a karácsonyi kántálásra, s vártuk a napot és tele lélekkel az estét, amikor aranyfényel felragyog a betlehemi csillag.

S végre a föld örömet kiáltott az égre, és az ég örömet kiáltott a földre. Karácsony este lett.

Az áradó örömben úgy ringott a völgyben a falu, mint a békesség tava. S a tóban egybegyűlt a tizenkét zsenge pásztor, mint tizenkét aranyhal. Elindultunk kövér örömmel, s miközben úsztunk a patyolat estében, felzengett szívünkben az ének. Szállott az ének és zengedezve hirdette, hogy a betlehemi hírmadár a mi falunkba is hullatott egy tollút. Hullatott egy tollút a kicsi nép ismeretlen falujába; s öröm nyugodott azon, ami hullt, és piros megemlékezés a szegények felől.

Így énekeltünk, s haladtunk lassan a falu között, a fehér holdvilágon; s miközben haladtunk, imitt és amott is felzengett az örömnóta, s úgy világított valahány ének az éjszakában, mint a pásztorűz lobogása.

A falu is megbolydult egészen.

Megbolydult, mert a reménység öröme szállotta meg az embereket, s kisöpörte szívükből az esztendő gondjait. Csak éneket termelt a száj vagy jó szót. A vérből sem hullott indulat azon az este, hanem megnyugodva csörgedezett a vér, akár Betlehemben a patak, minek a vizéből szelíden ittak a csordapásztorok gazdátlan juhait. A házak tetején a hó világított, bent a szobákban pedig szelíden a lámpa. S amikor valahonnét, úszva a holdvilágon, felhangzott az ének, leányocskák fürkészték az ablakon át, s úgy várták madaras szívvel a zengő sereget.

Megálltunk egy ház előtt, mely első volt a tervezetben. Lázár gazda lakott a házban, s volt neki egy leánya is, aki két bimbót a rózsabokorról már leszakított. Hát azon a kapun, örömhír énekszóval, bátran bevonultunk, s még fent az ereszben is, az ajtó előtt, énekeltünk egyet. Amikor ezt sikeresen elfűjtük, hagytunk módosan egy kevés csendet, majd felcsendült a külső beköszöntő hangja, mondván a megkívánt harsány hangon:

Örülj és örvendezz, nemes házigazda:

Kigyúlt a világnak Betlehem csillagja.

Örülj és örvendezz, kedves háznak népe,

Hogy ide vezérelt a csillagnak fénye.

A csillag fénye szerencsés csendbe merült. Vagyis, bent a szobában, nem volt egy másik nyáj, amelyik belülről, valami elmés kérdéssel, rögtön megtámadott volna. Így aztán csak Lázár gazda szólt ki nekünk ünnepélyesen, mondván:

Jónál jobb hírt hoztok, halljuk valahányan:

Gyertek azért beljebb, akármilyen bátran.

S a szó végére meg is nyitotta nekünk az ajtót, s mi pedig egyenes cénasorban, mint a vadlibácskák, bévonultunk az ünnepi szobába. Nekem mint belső beköszöntőnek, a sor fejénél kellett állanom, s állottam is mily szívesen! Katonás léptekkel előrevezettem a sort, úgyannyira, hogy a sor végi pásztorocská az ajtón belül még helyet vehessen. Akkor megvártam, hogy a léniát, ha valami hiba lenne benne, gyorsan kiigazítsák; s majd egy negyed fordulattal, egyszerre és valahányan, frontot vettünk pattanva a ház gazdája felé, ki a feleségével és a leányocskával ott állott várakozva az asztal mellett. S abban a percben, amint csizmácskánk szára megcsattant a fordulatban, jobb kézzel és egyetlen villanó mozdulattal, levettük a fejünkről a kucsmát, és én pedig hangzatosan megszólaltam, mondván:

*Ahol a nap felkél, ama tájról jöttünk,
Hitmondás kedviért nagy utakat tettünk.
Mert szólott egy csillag, éppen felkelőben,
Hogy gyorsan induljunk éjféli időben.*

*Napkelet országból így el is indultunk,
S ezen kedves házba hozott el az utunk.
Dicséretét zengjük Júda nemzetének,
Mert kinyílt virága Dávid vesszejének.*

*Származásunk felől sem hagyunk kétségben,
Vagyis bajban nőttünk, s tartós szegénységben;
S kik a juhnyáj után vénen vánszorognak,
Fiai vagyunk mi csordapásztoroknak.*

*Dehát ez voltunkat az Úr nem tekinté,
Hanem angyalával nekünk megjelenté,
Hogy földre lejöve világ megváltója,
Kinek a mi nyájunk igaz szószólója.
Ámen.*

S erre az "ámenre", de abban a pillantásban, puszkaporos pisztolyával, a lábszára mellett a pádimentum felé, oly nagyot puffantott a tűzmester, hogy a lámpában a láng és a pironkodó kislány megriadt egyaránt.

Mi pedig harsányan mondtuk a lövésre:

- Szent jó estét kívánunk!

Ezzel aztán a szertartás madara el is szállt. A sor megbomlott, mosolyra derültek a szemek és örömré az arcok. Szíves szóval a gazda is biztatni kezdett minket, hogy vegyük közre az asztalt, s ülünk le. Köszöngettük a szíves szót, s mint nagyra becsült férfiak, ki-ki a megillető helyre le is ült. A kislány pedig, mint nyíló háziasszony, kolbászt hozott az asztalra, s egy cserépfazékban töltött káposztát. A kolbász még cserszegett a forró zsírban, s rotyogott majdnem a káposzta is. Szokás szerint, s hogy az étel is csillapodjék még valamicskét, a gazda szilvapálinkát töltött, s a kised Jézusra köszöntötte, aki éppen akkor nagyon fázódott a barmok között.

Aztán enni kezdtünk.

S evés közben egyre jobban megeredt a szó, mely a betlehemi pusztáról lassankint hazarepült, s kezdett megtelni derúvel. Vagyis az ideje megjött a játéknak, melyet előre megbeszélünk. Ránéztem hát a mókamesterre, s így szóltam:

- Messze van még az idő, amikor szakálla lesz.

- Kinek? - kérdezte a kislány.

- Aki ma született, annak - feleltem.

Tudván, hogy a Kisdetről beszélek, pírba borult a kislány arccskája. Mi kedvesen neveltünk a rózsaszínű zürzavaron, a mókamester pedig színre lépett, s így szólt:

- Hát én megelőztem az időt, hallják-e!

- No; s az hogy történt? - kérdezte a gazda.

A mókamester helyzetet vett, s kanyarítani kezdte a történetet, mondván:

- Hol van az a harcsafűrész, te legény? - kérdi apám a tegnapelőtt reggel. - A helyin van - mondom neki, mire apám szól ismét: - Hát ha a helyin van, akkor kondorítsd össze, mert megyünk s levágjuk azt a nagy fát a Csorgónál.

Itt megereszkedett egy kicsit a szóval, s folytatta:

- Hát mi el is mentünk, s egy óra alatt megérkeztünk, abban az irgalmatlan nagy hóban. Megkerültük a nagy fát, s a töviről széjjelpallottuk azt a rengeteg havat. Aztán térdre ereszkedtünk, s neki a fűrész a fának; s oly lelkünkéből húztuk, hogy a fa ágain reszketett a hó. Node, haladtunk is dicséretesen, mert egy félóra múlva, mint egy recsegő zuhatag, földre dőndült a fa. S a dőndülés után, ahogy a verejtéket le akarám vala törölni a homlokomról, hát odapillantottam a fa csonka törzsökére, de fel is akadt rögtön a szemem, mert a fatörzsök fehér lapján nem semmit láttam, hanem az elszomorodott Jézus szakállas fejét.

- Jaj, igazán?! - mondta a kislány, mire a mókamester még bizonykodott is, mondván:

- A béka a hitetlenek nyelvire rakja a tojásait, ha nem így volt.

Éppen tettük volna, hogy tünedezünk a nagy csodán, de akkor megszólalt a nagymondó, s tiszte szerint így szólt:

- Assemmi, hallják-e! Hanem János keresztapám a múlt héten egy vaddisznót lőtt, jó nagy vadkocát. Otthon neki is állott mindjárt, hogy felhasítja; s ahogy ott előttünk éppen felvágja vala a hasát, hát a hasadékból két vadmalac szökött elő.

- Jaj, csakugyan?! - mondta ismét a kislány.

- Bizony - fűzte tovább a nagymondó. - De keresztapámnak is volt esze bezzeg, mert hogy megjegyjeze azt a két vadmalacot, a fülit mindjárt béhasította mind a kettőnek; s aztán elcsapta őket az erdőre, hogy majd jövőre meglője őket, mint kész disznókat, s jogos tulajdonait.

- Aj, beh okos volt! - ámult a kislány.

- Okos-okos - nézett a kislányra a mókamester. - De aki elbeszélte, az sem ingyen tette, mert igen nézi a maga fülit.

Megrebbent rögtön a kislány, s a két tenyerével letakarta mindjárt a két fülét; s a két szeme pedig fényben röpdösött, mint két cseppecske madár. Mosolyogtunk is rajta, de szeretttük is.

S kedvelt ő is minket, úgy emlékszem, mert elmenőben virágot tűzött a sapkáinkra. S mi azokban a virágos kucsmákban rázendítettünk egy új énekre; s a patyolat estében zengedezve haladván egy másik lányos ház felé, ragyogott nyilván a mi szemünk is, mint a betlehem-i csillag.

*Tamási Áron Összegyűjtött novellái,
Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1967*

Kettős identitás - kettős kisebbség Új korszak a magyarörmények életében

A Magyarörmények Romániai Szövetségének megalakulásával, majd bejegyzésével új korszak kezdődött az erdélyi, magukat magyarnak valló, de örmény gyökereiket is büszkén ápoló magyarörmények életében. A Szövetség céljairól - álmairól - *Sebesi Karen Attilát*, a szervezet elnökét kérdeztük.

- Mikor, hogyan és miért jött létre a Magyarörmények Romániai Szövetsége?

- A szövetség létrehozásának gondolata - mondta Sebesi Karen Attila - már évekkel ezelőtt felvetődött a magyarörmények különböző rendezvényein, konferenciákon, de fontosabb, hogy a tervhez csatlakoztak olyan erdélyi civil szervezetek is, amelyeknek tevékenységi köre nem kimondottan vagy egyáltalán nem illik bele a magyarörmény, azaz a kettős identitástudat ápolásának "témakörébe". Idén, 2001 tavaszán, Kolozsváron tartottuk az alakuló ülést, melyen hét alapítvány, egyesület, társaság jelentette be, hogy alapítóként létrehozná a szövetséget. A kimondottan magyarörmény jellegű szervezetek mellett ott voltak az Erdélyi Kárpát Egyesület, a Téka Alapítvány, a Szülőfalum Alapítvány képviselői is. Nem közismert például az, hogy az EKE valamikori vezetői, tagjai között nagynevű magyarörmények is találhatók: *Czárán Gyula*, *Merza Gyula* stb. De, ha jól belegondolunk, akkor nagyon sok örmény gyökerekkel rendelkező személyiséget találunk az erdélyi kultúrában, múltban-jelenben egyaránt. Csak úgy kapásból mondom: *Lászlóffy Aladár* és *Csaba, Csiky Gergely*, *Hollós Simon*, *Senkálzky Endre*, a *Murádin-fivérek*, *Kirkósa Júlia* és népes családja, és hosszasan sorolhatnám... A végleges bejegyzés nemrég történt meg a kolozsvári Törvényszéken, most pedig hadd soroljam föl az alapítókat: Armenia Örménymagyar Baráti Társaság (Kolozsvár), Szentháromság Alapítvány (Csíkszereda), Erdélyi Kárpát Egyesület (Kolozsvár), Szülőfalum Alapítvány (Ördögösfüzes), Pro Armenia Alapítvány (Szamosújvár), Téka Művelődési Alapítvány (Szamosújvár), Örmény Alapítvány (Erzébetváros). A szövetség vezető testületét is úgy választották meg, hogy területileg lefedezze ezt az "alapállást". A hét tagú igazgatótanács: *Sebesi Karen Attila*, elnök, ügyvezető elnök: *Magyarosi Margit*, területi alelnökök: *dr. Ajtony Gábor*, *Cálinescu Ioan*, *Lengyel Mária*, *Kiss Ferenc*, főtitkára pedig *Raff Mária*.

A MÖRSZ (románul: ARAM, Alianta din România Armeano-Maghiară, különben az Aram nagyon elterjedt örmény fiú keresztnév!) az örmény hagyományok, kultúra megőrzésére törekszik, hangsúlyozottan pedig a kettős identitású, a magyarörmények hagyományainak ápolására és támogatására országon belül és azon kívül.

Az, amit annak idején elindított néhai *Keresztes Zoltán*, kell, hogy vezéreljen bennünket, megértetve a többségi románsággal, a többi kisebbséggel is, hogy különleges helyzetben vagyunk, többlet jogokat nem követelünk, de kérjük, tartsák tiszteletben azt, hogy mi kettős kisebbségűek vagyunk. Ez utóbbi gondolatot nem igen fogadja el a hazai "hivatalosan" is elismert Romániai Örmények Szövetsége (RÖSY, UAR), amely egyrészt azzal a meggyőződéssel él, hogy az örmények csakis ortodoxok vagy örmény katolikusok lehetnek, pedig itt, mifelénk, Apafi Mihálynak hála és óta, jócskán felbukkanunk valamelyik felekezeten, de bízom benne, hogy tárgyalások, egyeztetések után sima lesz az együttműködés. Ott van aztán az is, hogy a mindenkori erdélyi örménység egyházi központja Gyulafehérvár, *dr. Jakubinyi György* érsek pedig egyszemélyben "örmény apostoli kormányzó" is. Nekünk, erdélyi magyarörményeknek, függetlenül attól, hogy temérdek a protestáns közöttünk (jómagam is református vagyok, de édesanyám örmény katolikus), kiemelten kell ápolnunk kapcsolatainkat Gyulafehérvárral, Szamosújvárral.

- Melyek az aktuális teendők, tervek?

- November 30-án tartjuk első, kihelyezett elnökségi ülésünket Szamosújváron, ahol megbeszéljük a jövő évi műsornaptárunkat, melyben fontos szerep jut majd a kolozsvári információs központunk működtetésére vonatkozó határozatoknak, valamint az egyházi és világi ünnepeink méltó megünneplésével kapcsolatos döntéseknek: Világosító Szent Gergely; Március 15. (tudvalevő, hogy rengeteg honvédot "adott" a magyarörménység); az áprilisi genocídiumi megemlékezések; október 6. (Nyomatékosítom, hogy a 13 vértanúból kettő, Kiss Ernő és Lázár Vilmos magyarörmény volt); folytatjuk a családfakutatásokat; emlékhelyeink és temetőink további feltérképezése és ápolása is igen fontos helyet foglal el terveink között. Miután végigjártuk alapítóink székhelyeit, további potenciális csatlakozókat is megkeresünk a Székelyföldön, a Szilágyságban, Partiumban egyaránt. Mindehhez nyilván

anyagi háttérre is szükség van. Szerény körülmények között indulunk, de a budapesti Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület és a Budapesti Örmény Kisebbségi Önkormányzatok Társulásának hathatós erkölcsi, anyagi, emberi támogatásával (kiemelném e téren *dr. Issekutz Sarolta* elnökhelyettes fáradtságát nem ismerő munkáját). Tehát dolgozni fogunk, nagyon sok területen vannak elképzelések (kultúra, társadalom, oktatás, egyház stb.) - várjuk a támogatókat, az új szervezeti és egyéni tagság jelentkezését.

- Az érdeklődők hogyan vehetik föl a kapcsolatot a szövetséggel?
- Postacímünk: 3400 Cluj-Kolozsvár, Románia, str. Lunii, nr 8/20,
- telefonok; 064/12-00-25, 094/536-660,
- e-mail: karen@zortec.ro.

Szabó Csilla

(Utánnymás a kolozsvári Szabadság c. lap 2001. XI. 23-i számából)

Dr. Jakubinyi György gyulafehérvári érseket a kolozsvári Babes-Bolyai Tudományegyetemen díszdoktorrá avatták.

Számunkra különösen nagy büszkeséget jelent, hogy az érsek úr, aki egyúttal az Erdélyben élő örmény szertartású római katolikusok Apostoli Kormányzója is, a biblikum témájában kifejtett tudományos munkássága elismerésül kapta e címet. Dr. Jakubinyi György a magyarörmény katolikus közösség érdekében is számos publikációt közölt és széleskörű tevékenységet fejt ki. A jubileumi évre jelentette meg "*A romániai katolikus örmények ordináriátusa*" című kiadványt. A közelmúltban pedig a Vatikáni Rádió magyar nyelvű adásában egy nyilatkozat keretében szolt a magyarörménység kettős identitáshoz való ragaszkodásáról.

Egész magyarhoni közösségünk nevében őszinte nagyrabecsülésünkről biztosítjuk az érsek urat és gratulálunk!

Jelenleg a katolikus Egyházban 21 rítus azaz szertartás van. A nagy többség a latin, azaz a római katolikus rítust követi. Az örmény szertartás egyike a keletieknek. A katolikus Egyház Erdélyben három rítusban áll fenn: a latin, azaz a római katolikus, a bizánci, azaz nálunk a román görög katolikus és az örmény katolikus rítus. A Romániai Püspökök Konferenciája ennek megfelelően három rítusú, de ugyanazt az "egy, szent, katolikus és apostoli" Egyházat testesíti meg, amelyet a nikaia-konstantinápolyi hitvallás (a "hosszú" Hiszekegy) 325 és 381-ben meghatározott. A katolikus Egyháznak ezt az egységét a jelenlegi törvényhozás nem ismeri el, mert a görög katolikus és a római katolikus Egyházat külön "kultuszként" tartja számon, az örmény katolikus rítusról pedig nem vesz tudomást.

Az erdélyi örmény katolikus Egyház ettől függetlenül létezik és továbbra is üdvösségre vezeti híveit.

/..

Isten színe előtt nem a létszám számít, nincsenek nagy és kis tettek, csak nagy és kis szeretet van, amit tetteinkbe beleviszünk. Legyünk hát a Nagy Örmény Jubileum évében - de azután is - a keresztény szeretet tanúi minden embertestvérünk számára. Akkor elnyerjük mi is Isten áldását az erdélyi örmény közmondás szerint: "Ha Isten ad, akkor mind a két kezével ad". (Szongott id. mű, 325. o.).

Főpásztori áldásommal köszöntöm minden Kedves Testvéremet,

Szamosújvár/Gyulafehérvár 2001.
Húsvét vasárnapján

Jakubinyi György érsek
örmény apostoli kormányzó

(A romániai katolikus örmények ordináriátusa című kiadvány előszavából)

Az örmények és a nyomtatás (egy kiállításról és megnyitójáról)

Az örmény írást Meszrop Mastoc hozta létre a IV. században, némi görög befolyással, mert a régió más nyelveivel ellentétben az örmény írás kezdetől fogva jelölte a magánhangzókat is. (És balról jobbra kell írni-olvasni.)

A nyomtatás bizonyára gyorsan és könnyen került egy olyan nép köztudatába, amely 1600 éve ír, amikor sokak mások - közmondásosan - "még a fáról sem szálltak le". Ha valami akadályozta ezt, hát legfeljebb a háborúk, a menekülések.

Nehéz dolga is volt az *Örményekről nyomtatásban, az örmény történelem és kultúra évszázadai* című kiállítás összeállításának. Mint rövid bevezetőjében dr. Issekutz Sarolta mondta, a cím ("az évszázadok") még szerénykedésnek is felfogható, miután inkább évezredről van szó.

Az erdélyi örmények íráshoz való viszonyára pedig jellemző talán, amit *Szongott Kristófnál* találunk Szamosújvár monográfiájában *Örmény szótalányok* (találós kérdések) cím alatt: *Fehér a szántóföldem, kezemmel vetek, számmal aratok.* Hogy mi ez? A megoldás: *írás.*

December 3-án, hétfőn mindenesetre igen gazdag anyaggal nyílt meg a kiállítás, amelyről a szó jó értelmében mondhatni, hogy zsúfolt. A Budapest II. kerületi Marczibányi téri Művelődési Központban az ezeréves kódexlapok és illusztrációk fotokópiáitól kezdve a legutóbbi évek terméséig vezet az anyag a látogatót.

A megnyitó beszédet *Weinwurm Árpád* tartotta a Fővárosi Közgyűlés Kisebbségi, Emberi Jogi és Vallásügyi Bizottságának elnöke. Elmondta, hogy bár nem örmény származású, mégis érdeklődéssel fordul az ősi nép kultúrája fele. Tudjuk, hogy jóakarátú figyelemmel kíséri a ma élők tevékenységét. Weinwurm Árpád úr szerint az olvasás, a tudás és információk továbbadása alapvetően fontos kérdés, a kultúra alapja; meggyőződése - tette hozzá - hogy az elektronikus közlési módok a jövőben sem fogják kiszorítani a klasszikus olvasást.

Jót tett az elnök úr ezzel a kijelentéssel, erősítette azt, a bennünk időnként megingó reményt, hogy lapozható könyveinkkel, szépen megálmodott, formás, gondosan készített régi és új nyomtatványainkkal nem kell mindenáron defenzív szomorúságba vonulnunk.

A kiállítás tárgyairól képtelenség beszélni. Nem csupán a mennyiség miatt, hanem azért is, mert szinte minden laphoz, könyvhöz, plakáthoz vagy újságoldalhoz (a régi kódexlapokról nem is beszélve) egy-egy kis esszét lehetne (kellene!) csatolni.

Az egyik falon a régmúlt:

könyvtárakban hét lakat alatt őrzött "csodák" színes fotói. A szemben lévő oldalon főként az erdélyi magyarörmények kiadványai, kezdve például a Szamosújvári Társalkodó Kör magyar nyelvű könyvecskéjével, amelyet a Kör 25 éves jubileumára adtak ki 1886-ban.

És a falakon időrendbe sorakoztatva a tájékoztató szövegek, például *Örmények ma Magyarországon* címmel:

A 330 éve betelepült örménység, a magyarörmények alkotják a hazai történelmi örménységet, akik többségükben Trianon tragédiája következtében kerültek Erdélyből a mai Magyarország területére. Létszámuk kb. 15 ezer főre tehető.

Anyanyelvük magyar, kulturális identitásuk kettős: magyar és örmény. Vallásukat tekintve örmény szertartású római katolikusok, illetve római katolikusok, reformátusok.

Az örmény genocídium elől néhány család menekült hazánkba, többségük nyugatra távozott a II. Világháború után.

A XX század végén a Szovjetunióból, majd az Örmény Köztársaságból betelepült örmények létszáma kb. 100-200 fő, akik nyelvüket, kulturális identitásukat őrzik. Magyarországon apostoli örmény egyház nem létezik.

Aki az információs táblákat és a kiállított anyagot gondosan szemügyre veszi, egy gazdag nép gazdag múltjáról-jelenéről, folyamatos kulturális jelenlétéről alkothat magának képet.

A megnyitó műsora ugyancsak méltó volt a kiállított anyaghoz.

Hallottunk igen ígéretes, fiatal gitárjátékost. *Szuper Géza* klasszikus, akusztikus gitáron klasszikus stílusban játszott, kívánjuk neki, hogy így folytassa s akkor nevéhez méltóan valóban igen "szuper" lesz.

Várady Mária mondott örmény költőktől verseket, végül *Reményik Sándorral* zárta a műsor költészeti részét.

Szilvay Ingridtől ismét hallhattuk ("ismét": azok, akik a Fővárosi Örmény Klub találkozóira járnak) az általa felfedezett párhuzamból eredően a *Zádig, zádig párov égár..*, kezdetű örmény dalt.

A megnyitó után - sok finomság között - eredeti erdélyi örmény ínycség: pahlava diós és mákos változatban várta a jelenlévőket.

A rendezés, és a megnyitó műsor a II. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzatot, az EÖGYKE-t és a BÖKÖT-öt dicséri; jól sáfárkodtak a II. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzat és a Fővárosi Közgyűlés Esélyegyenlőség Alap anyagi támogatásával.

Végül említsük meg, hogy a teremben az EÖGYKE legújabb könyvkiadványait is meg lehetett vásárolni,

A kiállítás december 13-ig volt nyitva.

dcs

Egy kiállítás megnyitó képei...

A Budapest Főváros XI. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzat az EÖGYKE segítségével és támogatásával novemberben fotókiállítást nyitott meg.

Szabó László Arménia, Anatólia, Levante című kiállításának megnyitó ünnepségére november 6-án délután került sor a Budai Fonó Zeneházban. A színvonalas megnyitó-műsor néhány részletét idézzük fel a pillanatképek segítségével.

Magyarörmény sorsok a Szilágyságban

A "24. órában" fordulunk az erdélyi, szilágysági örménység leszármazottai felé, tisztázni vérségi kapcsolataikat, fényt derítve sorsukra. Kiadványaink, lapjaink és felejtethetlen összejöveteleink - gazdag tartalom, tudomány és mondanivaló, pergő ritmus és valami megmagyarázhatatlan emberi melegség jellemzi őket - arra sarkallnak, hogy újból és újból utánajárjak "életüknek, múltjuknak és jelenüknek" - a jövőt csak sejteni lehet - és megírjam azokat.

Négy szilágysági helység - *Zilah, Szilágysomlyó, Kraszna* és *Szilágynagyfalu* - négy családtörténet dióhéjban következik.

1. Zilah - A 19. század második felében mintegy 50 örmény származású család élt a kézművességről, nagyvásáraitól, iskolájáról híres mezővárosban. *Dr. Győri Sándor*, nyugalmazott főállatorvos, zilahi lakos, arcvonásaiban "magán" hordozza örmény őseinek jellemzőit. Mintegy harminc évvel ezelőtt úttörője volt a mesterséges megtermékenyítésnek (szarvasmarha). Édesapja, *Győri Antal*, Ditrón született (1912-1994) és ugyancsak állatorvos, a Kolozsvárt élő kisebb fia is ezt a szakmát választotta. Zilahon élt, de Kolozsvárt kellett letelepednie - földtulajdonos volt és a "kollektivizálás" útjában állott -, 1949-ben történt mindez. A fiúkkal való barátságom is még a kincses városból származik, egy negyedben laktunk az 50-es években. (Lupsa!). Ma *Dr. Győri Sándor* aktívan részt vesz a megye életében (a magyar civil szervezetekben), Krasznán szakboltot tart fenn. Gyermekei értelmiségi pályát választottak.

2. Szilágysomlyó - Külön színfoltja örménymagyar múltunknak az 1911-ben született *özv. Cibu Ilona*, akinek nagymamája a szamosújvári RETEZÁR LUJZA volt. Ilona nénit 2000 nyarán kerestem fel, "faggattam" emlékeiről. Somlyóújlakon végezte a 4 osztályt, majd tanítóképzőt Nagyváradon. Kozma nővérnél tanult zenét Szilágysomlyón. Édesanyjának két házassága volt a református Miklós József, az első férje (utódai Magyarországon élnek), a második a görög-katolikus román ember (Antal Miklós). Jól emlékszik a **Luda** családra, akik Krasznán és Szilágysomlyón is laktak (-nak). Gyermekei tudnak "örménységükről"; nem tagadják meg. Kapcsolatban vannak a Budapesten élő *özv. dr. Udvari Józsefnével* (akinek férje a *Szilágysomlyó* című hetilap utolsó főszerkesztője volt 1924-1944 között), aki maga is "nagy családunkhoz" tartozó (PÁSKUJ) lány volt.

3. Szilágynagyfalu - Magyar többségű, vásáraitól, ügyeskező mesterembereiről, mezőgazdaságáról és nem utolsósorban 400 éves iskolájáról, csodálatos gótikus templomáról méltán híres nagyközség, a Bánffy család fészke. Az örménymagyar múlt ápolója SRANKÓ FERENC, ny. történelemtanár, a falu szülöttje, római-katolikus vallású. (Negyvenéves barátság fűz hozzá, az idén - 2001- jelent meg monográfiája a 400 éves iskolájáról.) Anyai ágon (LUDA VILMA, 1910-1999) örménymagyar származású. Nagyapja, LUDA JÁNOS (1883-1960) cipész, majd vendéglős volt, KRASZNA községből származott. Gyermekei: Vilma, Lukács, Dezső, Ilona és János. A nagyapa (sokuknak dédapa) felesége a **Séra** családból származik (Szilágylompirt, a kúria még áll, a 60-70-es években még élt két idős hölgy a családból és a Szilágyságban közismert, hogy **ADY ENDRE** részben ebből a családból származik. Sajnos a kőasztal, amely mellett a költő is gyakran tartózkodott, eltűnt az elmúlt években, de a romos épület még megmenthető).

A szilágynagyfalusi római-katolikus templom (nagyon kislétszámú gyülekezet) 1936-ban épült, NAGY István tervezte és építette (Szilágysomlyó), ebben LUDA JÁNOS komoly szerepet játszott, báró BÁNFFY Alberttől vették meg a területet. A temetőben találkoztam LÁZÁR Margit (1886-1952) nevével, aki a nyomdatulajdonos LÁZÁR GÉZA testvére volt (szilágysomlyói). KRASZNÁN a római katolikus temetőben "találkoztam" a LUDA családdal; LUDA LUKÁCS (1864-1922), LUDA VERONIKA (1894-1925), LUDA LUKÁCS (1892-1942).

4. Kraszna - A község az örménymagyar múlt kincsesbányája. A **Lengyel** család sorsát megismertem, segítségemre volt *Lengyel Ákosné* (Szamosújvár), hálás köszönet érte. És most lássuk a tényeket (első kézből): KORBULY Gergely (1817-1870) és Eröss Rebeka (1826-1872) házassága a kiindulópont. Hermina lányuk férjhez ment Lengyel Istvánhoz, gyermekeik: Hermina, Ákos és Zoltán voltak (ez utóbbi parlamenti képviselő volt). Majd Ákos és Mártonfi Irén házasságából születtek: István, Zoltán, Mária és Dezső. Korbuly Gergely megvette a magyar tudomány- és kultúrtörténelemből jól ismert Cserey Farkas krasznai birtokát és kúriáját. A család a kommunista világ áldozata lett -1949-ben el kellett hagyniuk Krasznát (földbirtokosi sors volt ekkor Romániában, de nem csak ott) és Szamosújvárt (!) választották kényszerlakhelyül.

Tudomásom szerint három család van (volt!) a Szilágyságban nemesi oklevél birtokában: a Mártonfiak, a Korbulyok és a Lengyelek.

A 20. század „világégései”, rendszerváltozásai nem kedveztek (mindig és hosszútávon!) a megmaradásnak, a jövő megteremtésének, a békés-alkotó munkának (őseink jellemzése is lehetne), és mindezek ellenére a négy helyszín - négy család valamelyest az ellenkezőjét is bizonyítja. Talán ezért érdemes tovább kutatni a múltat: tanulságokkal jár.

Joikits Attila
Szilágysomlyó

Idézzük fel a régi dolgokat...

Szongott Kristóf a szokásokról

Részlet a Szamosújvár monográfiája IV. kötetéből (A magyarországi örmények ethnographiája), a Népszokás című fejezetből - 194. oldal és köv. - az eredeti írásmód megőrzésével

I. *A gyakorlatból kiment szokások: /.../*

13. **A tisztviselőség elment vásár- és ünnepnapokon templomba:** "A tanácsbeli tagok - nemzeti szokás szerint - mindnyájan együtt ültenek két padban ünnepnapokon - a templomban." (Vár. Lev. 1821 -1720 sz.). A hatvanas évek óta nem igen volt nálunk (Szamosújvár) ezen szép szokás gyakorlatban; azonban derék új polgármesterünk: Tódorfi Lukács kezdi ezen követésreméltó szokást újra életbe léptetni...

14. **Pálcza- és kardviselés.** "Ezután csak a tanácsosok, centumvirek és nemesek viselhetnek pálczát vagy kardot. A társulatok elnökei is viselhetnek privilegiumuk értelmében (szárészta); de az elnökök nem viselhetnek; ellenben öreg emberek festetlen (nem festett) pálczát viselhetnek. A mi polgárainknak megtiltottuk a pálczahordást; így tiltjuk meg a más városokból ide jött mesterembereknek, legyenek azok akár magyarok, németek, vagy oláhok - kivéven ezek közül is a nemeseket. Ezeket határoztuk 1775. Febr. 15-én Lászlóffi Bogdán, Verzár János." (Vár. Lev. Örmény prot. III. Köt. 248-250 lap).

15. Az "evángéliumos-könyv megcsókolásá"-ról és a "kereszt-vétel"-ről szóló divatlan szokásokról (L. Szamosújvár város monográfiája, I. Kötet, 232 lapján 22 pont alatt) más helyütt volt szó.

II. *Most is élő szokások:*

1. **Égő mécs a szoborkép előtt.** Igen szép vallásos szokást honosított meg Ábágár legelső keresztény örmény király (3 - 35 Kr.u.), ki a nem emberi kéz készítette Krisztus-képet, melyet az Üdvözítő látogatására Edessából Jeruzsálembé ment örmény küldöttségnek maga Jézus adott, a főváros (Edessa) kapujára helyeztette és elejébe égő mécszet tétetett. A király, kinek hittel teljes kérő levelére Jézus parancsára Tamás apostol választ írt (L. Chorenei Mózes, Nagy-Örményország története, eredeti örményből fordította Szongott Kristóf, 119 lap) példáját követte a nép. Még a kiköltözött örmények is hódoltak e szép szokásnak. Bár merre mentek, házaik homlokfalába fülkét építettek és abba szoborképet helyeztek. Szamosújvárt még most is van 34 fülkés ház, melyek közül sokban van szoborkép (Szt-Háromság, Sarlós Boldogasszony, Szűzmária a kis Jézussal...), 28 fülke pedig üres. A Szent Háromság napját megelőző szombatn délután 3 órakor (vecsernye kezdete) azon szoborképek eleibe tett mécsket gyújtották meg, melyek a Szent-Háromságot ábrázolták;

ellenben a Szűz-Mária ünnepeinek előestéjén a Máriát ábrázoló szoborképek előtt égtek a mécsesek estig. Utoljára az Ábrahám-féle háznál (Szamosújvár, Felső-víz-utca), láttam néhány évvel ezelőtt ilyen égő mécsset, mit néhai Ábrahám Antal volt városi hivatalnok helyezett a kép elébe - saját kezűleg.

2. **Égő szentelt gyertya.** Nem egy-két háznál égetnek minden szombat délután szentelt gyertyát (Gyertyaszentelő Boldogasszony, febr. 2.) a Szűz-Mária tiszteletére. Némely helyütt a gyertya (3 órától estig) az asztalon ég; más háznál a falon függő Szűz-Mária képe mellett két felől lévő tartókba teszik az égő gyertyákat.

3. **Barka-égetés.** Egy-egy háznál zivatarkor, szentelt barkát (virágvasárnap) vetnek a tűzbe, hogy Isten óvja meg a házat a mennyköcsapástól. Más helyütt ilyen alkalommal is csak szentelt gyertyát gyújtanak, vagy szentelt vízzel* (vízkereszt napja) hintik be a szobákat és a ház népe buzgó imában kéri az Urat, hogy a város határától, háza környékéről távoztasson el minden bajt.

4. **Az új ház beszentelése.** A háztulajdonos addig be nem költözik újon épült házába, míg a pap azt az egyház szertartása szerint be nem szentelte.

/.../

6. **Kék-ruha.** Nemcsak a nők, hanem még a férfiak is viselik a kék színű ruhát. Egyik fogadásból, másik szokásból ölt magára kék ruhát. A. azt fogadja, hogy egy évig minden szombaton, B. egy évig minden nap, C. egész életén át kék-ruhát visel...

/.../

9. **Új évre däláuzi-t és húsvétra kátá-t és pászkát** szoktunk csinálni. Minden örmény ház követi e szokást (L. a "Táplálkozás" című cikkelyt. (VIII)).

* Megtörtént Szamosújvárt a következő eset: Éjszaka zivatar támad; felkel ágyából a házi asszony, előveszi a szentelt vizet, megjelöli homlokát a szentkereszt jelével, behinti az egész szobát... és aztán újra lefekszik. Reggel ő ébred fel elébb és férje ágya felé tekint. "Mit csináltál férjem uram, hiszen arcod egészen tentás, aztán ágyneműd is csupa tinta." - "Látnád, hogy milyen vagy te, az ördög nem feketébb náladnál. Nézz csak a tükörbe!" De az asszony nem a tükörbe, hanem az almáriomra nézett, hol egymás mellett két egyenlő nagy üveg állott. Ő onnan azon éjjel a szentelt víz helyett a sötétben a tintás üveget vette kezébe.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület köszönetet mond az alábbi pályázatait támogatóinak:

- az Országgyűlés Emberi Jogi, Kisebbségi és Vallásügyi Bizottságának a szervezet működéséhez nyújtott 300 ezer Ft támogatásért,
- a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának a szervezet működéséhez nyújtott 100 ezer Ft támogatásért, a Dávid Csaba: Történetjátékok c. könyv kiadásához nyújtott 350 ezer Ft támogatásért, valamint az "Örménymagyarok, akik hatottak, alkottak, gyarapítottak, hogy a haza fényre derüljön és kincses legyen" c. konferencia megrendezéséhez nyújtott 100 ezer Ft támogatásért,
- a Budapest Főváros Közgyűlése Esélyegyenlőség Alapnak a budapesti kiállítások megrendezéséhez nyújtott 150 ezer Ft támogatásért.

A Budapesti Örmény Kisebbségi Önkormányzatok Társulása köszönetet mond

pályázatai támogatásáért:

- a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának a Fővárosi Örmény Klub működéséhez nyújtott 50 ezer Ft támogatásért,
- a Fővárosi Közgyűlés Esélyegyenlőség Alapnak a társulási iroda és diszpécserközpont működéséhez nyújtott 300 ezer Ft támogatásáért.

Mindkét szervezetünk köszönetet mond kerületi és vidéki örmény kisebbségi önkormányzatainknak és magánszemélyeknek, akik működésünket, programjainkat támogatták.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik személyi jövedelemadójuk 1%-óval 2001-ben támogatták az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesületet. Az így kapott 217.809 Ft-ot az örmény-magyarörmény kultúra terjesztése érdekében a magyarörmény és tágabb közösségünk számára kulturális rendezvények, kiállítások, könyvkiadások, konferenciaszervezés költségeire fordítottuk.

Valamennyi támogatóknak és minden kedves olvasónknak kívánunk kegyelemben teljes, békés, boldog karácsonyi ünnepeket, eredményes újesztendőt.

EÖGYKE - BÖKÖT - Szerkesztőség

Kappadókia az ősi keresztény központ

A mai Törökország kellős közepén található egy hely, ahol a természet szeszélye és a mindenáron való túlélésért munkálkodó emberi akarat valami egészen varázslatosat hozott létre.

Kappadókiában, a végtelen és kietlen Anatóliához képest alig 100 kilométeres átmérőjű területen a sokmillió évvel ezelőtti vulkáni működés, majd az azt követő lassú erózió lélegzetelállító és változatos sziklaformációk sokaságát hozta létre. Ezek közül a legizgalmasabbak a legnagyobb számban *Zelve* falucska környékén találhatóak. A jellegtelen tájból egyszer csak egy kőrengetegbe jutunk, ahol sokszor hihetetlenül magas, szinte teljesen szabályosan hengeres alakú kőoszlopok merednek a magasba, sokszor 20-30 méteres magasságba is.

A népnyelv "tündéri kéményeknek" nevezte el őket, láthatjuk hatalmasra nőtt gombának is, meg másnak is, fantázia kérdése csak az egész. Az egykori vulkáni tevékenység miatt lávával, vulkáni hamuval borított területet a földrengések összetördelték, a folyók medreket vágtak maguknak, az esők, szelek, homokviharok pedig mívesre koptatták.

Ahol a felszíni kőzet nagyon kemény volt, ott alatta megőrződött az alsó, puhább anyag is, míg mellette elkopott. Így jöttek létre a kőtornyok, fejükön takaros kalappal és dacolnak annyi évezred óta az idővel. Néhol magányos kőhengert látunk, máshol egy kőkúp tetején csücsülnek a kalapos gombák, ismét másutt egymásnak támaszkodó "gombatenyészetek" jöttek létre, esetleg szinte túhegy tetején egyensúlyoz a kősapka...

A mellettük levő meredek hegyoldal még egybefüggő, de teljesen hasonló körétegződéseivel egyértelműen mutatják, hogy miből alakult ilyené a táj.

A kőtornyok között pedig mézédés szőlő kúszik a földön, a fák roskadoznak a sárgálló kajszibaracktól, ami a hőség és a szárazság miatt az aszalt gyümölcs leírhatatlanul finom édességével ajándékoz meg. Dehát hol is legyen máshol ilyen finom a kajszi, ha nem az őshazájában? Hiszen a nevét is a közeli Kayseri városról, Kappadókia ősi fővárosáról kapta... Ahol beszűkül a kiszáradt folyóvölgy, ott a szabadtéri múzeumban a sziklaalakzatok mellett

már az emberi alkotások is szembetűnőek. Hatalmas, leszakadt kőtömbök, függőleges, szinte teljesen sima sziklafalak, felszíni cseppkőképződményre hasonlító sziklakúpok - és bennük a legkülönbözőbb magasságokban feketéllő nyílások, barlanglakások és barlangszentélyek bejáratai.

Akkurátusan megfaragott lépcsők, boltíves átjárók, ablaknyílások, itt-ott a nyílások kerete képen geometrikus mintájú, egyszínű, ősi szimbolikus festések - valamicske kényelem az emberi élethez, vagy inkább túléléshez.

Hogy kik építették mindezt?

Azok a környékbeli keresztények, akik a Kr. u. IV-VI. században az idegen támadások, arab inváziók miatt e völgyekbe húzódtak vissza úgy, hogy a VIII-IX. századra tízezres lakosságú településeket hoztak létre így, a sziklába vájva. Kappadókia ugyanis az egyik legősibb keresztény központ. A Kr. e. IV. századtól virágzó, önálló kappadókiai királyságot Tiberius császár csatolja a Római Birodalomhoz Kr. u. 17-ben. A főváros, a mai Kayseri, a császár tiszteletére Cezarea néven bibliai település, ahol már ebben a században jelentős számú keresztény él.

Cavusin falucskájának közepén emelkedik az a hatalmas szikla, amelyet át- meg átjárnak a barlangjáratok. Mivel a szikla egyik fele leszakadt, így mindezt keresztmetszetben láthatjuk. 20-30 méteres magasságban tátong az a nyílás is, amely a Keresztelő Szt. János-templom bejárata. Építészeti szempontból ez az egyik legizgalmasabb kappadókiai barlangszentély. Hatalmas, háromhajós bazilika, félköríves, robusztus oszlopsorokkal a főhajó és a mellékhajók között, diadalív, félköríves záródású szentély. Minden kulissza pontosan úgy kialakítva, ahogy ez egy épített templomhoz "dukál", miközben persze mindez a sziklából kivájva jött létre. Az itt található VI. századi freskók, sajnos, elég rossz állapotúak, ám nagy jelentőségűek, mert a legkorábbiak közé tartoznak. Itt a sziklák között egykori lakások simára csiszolt falú helyiségeit is bejárhatjuk, ahol sokfelé a mennyezeten, a sarkokban egyszerű, ám mégis szépen díszítő faragások találhatók. Cavusin szélén a függőleges sziklafalban pedig X. századi freskókkal gazdagon díszített templom nyílik. A külső falon Mihály és Gábrriel arkangyal mellett a pünkösdi esemény látható, amikor a Szentlélek vöröslő lángnyelv formájában alászáll az apostolokra. A templombelsőnek pedig a teljes falfelületét rendkívül finom rajzolatú, színpompás freskók borítják, amelyek részletezően mutatják be Jézus születésének és szenvedésének történetét, a boltozaton pedig az Uralkodó Krisztus jelenik meg. Kappadókiai viszonylatban is jelentős kincs ez, mivel a X. század közepéről még itt is csak viszonylag kevés falkép maradt meg ilyen jó állapotban.

A keresztény művészetnek rendkívüli értékei ezek a kappadókiai sziklatemplomok és a bennük található freskók, mivel a bizánci művészet igen korai fázisát mutatják be, még azt az időszakot, amely az "ortodoxia" merevvé és fejlődésképtelenné válása előtt élt. Ennek a művészetnek a gyökerei között talán a legjelentősebb az örmény eredet, nemcsak amiatt, mert az itt élő számos népcsoport között jelentős részben voltak megtalálhatóak az örmény keresztények, hanem azért is, mivel az akkor már többszáz éves örmény kereszténység művészeti és kulturális szempontból is jelentősen hatott.

Itt, az egyébként terméketlen Kappadókiában, az iszlám tengerben is fennmaradhatott egészen a XX. század elejéig a keresztény élet, hiszen az utolsó görög szerzeteseket csak a modern Törökország megalakulásakor űzték el. Mivel a terület kimaradt a modernizáció áramlataiból, ezeket a sziklatemplomokat és festményeiket nem is nagyon pusztították az évszázadok során. Megdöbbentő, hogy sokszor egészen kis területen sokasodnak a szebbnél szebb kincseket rejtő szentélyek. Különösen igaz ez Göreme esetében, ahol alig pár lépés választja el egyik csodát a másiktól. Mindenképpen kiemelendő a (török) népnyelv szerint Almás-templomnak (Elmalı kilise) és Sötét templomnak (Karanlık kilise) nevezett barlang színpompás és lenyűgöző freskóegyüttese. Általánosan elmondható a falképekről, hogy nagy elbeszélőkedv jellemzi a ciklusokat, kifejezetten mozgalmasak, oldottak az ábrázolások,

változatos és dekoratív a színhasználat, amely azonban olykor a mai megvilágításban furcsának tűnhet, ugyanis a színárnyalatokat az akkori "alig-világításhoz" tervezték. Nagy érték az is, hogy olykor olyan ábrázolások is visszatérnek, amelyek még apokrif szövegek alapján készültek, nem kerültek be az Európában keleten vagy nyugaton szokásos ikonográfiába ill. a kanonizált evangéliumokba.

Ilyen mozzanat például Mária próbája, amely az Angyali üdvözlésben szereplő fogantatás hitelességét vizsgálja; Jézust a júdáscsók után sokszor nyakára kötelet vetve, megalázóan, szinte állat módjára vonszolják,

Érdekes, hogy a képek eléggé szertelenül, látszólag minden rendező elv nélkül helyezkednek el. Bizonyítható és egyes esetekben bizonyított is, hogy a szentélyekben az év megfelelő időszakában beeső fény értelmezi az összefüggéseket.

E tény azért nagy jelentőségű számunkra, mivel a Kárpát-medence magyar kultúrájában még évszázadokkal később is készültek hasonlóan értelmezhető falképegyüttesek (pl. Veleméren). Két különböző festészeti kultúra egymás mellett élésére jó példa a Szt. Borbála-templom. A bejárattal szemközti falon két lovagszent, Szt. György és Szt. Teodor néz szembe egymással, akik így párban máshol is gyakran jelennek meg. Minden más díszítés egységesen vörös színű, egyszerű, ám nyilván szimbolikus ábrázolások, geometrikus mintájú keretező ornamentikák és egyéb archaikus jelek, amelyeknek egykor egyértelmű volt a jelentésstartalmuk.

Ez a festés itt Kappadókiában számos helyen visszatér. E kétféle festési mód oka, hogy az itteni kultúra virágkorának kezdetén már önként vagy kényszerűen, ám együtt élt egymás mellett a képrombolók és a képimádók irányzata. Ezek nem túl dicséretes harcának Theodóra császárnő vetett véget 842-ben, amikor betiltotta a képimádás üldözését.

A látogatók számára megnyitott helyeken kívül izgalmas felfedezéseket is tehetünk, ha lemerünk térni a turistacsapásokról. A különösen gazdagon díszített Rejtett templom (Tokali kilise) felett rejtőzködik például Szt. Eusztathiosz temploma, ahol megéri áttornászni magunkat a lezáró rácson, hiszen a sok-sok evangéliumi jelenet kissé töredékesebben, ám teljesen restaurálatlanul, eredeti állapotban látható.

Valamiképpen megdöbbenő az az akarat, hogy ilyen, földművelésre alig alkalmas kietlen vidéken, ilyen barlanglakásokban emberek tízezrei éltek. Bár a vállalkozóbb romantikus lelkek, akik szállásul valamelyik göremei panzió barlanghelyiségét választják, megtapasztalhatják, hogy milyen áldás egy ilyen hely, ahol az irgalmatlan nyári forróságban is kifejezetten kellemes a klíma.

Hogy a kényszer és az emberi akarat mire képes, mutatják a föld alatti városok, pl. Derinkuyu is, amely jellegtelen fennsíkos területen található 1355 méteres tengerszint feletti magasságban. Nevét ("mély kút") arról az 52, átlagosan 100-120 méter mély szellőzőaknárról kapta, amely a hatalmas, föld alatti település levegő-ellátását biztosította. Megdöbbenő, hogy 55 méteres mélységig 8 szint kialakításával 25 ezer négyzetméteres alapterület jött létre, majd 30 kilométernyi közlekedőfolyosóval. Volt idő, amikor legalább 20 ezer keresztény élt itt! A kereszt alaprajzú templom, a lakóhelyiségek mellett a védelmi kapuzár is figyelemre méltó: a hatalmas, vastag, malomkő-szerű követ a folyosó két oldalán nyíló kis helyiségekből könnyedén a járatba gördíthették, ami aztán a kívülről, szemből támadó ellenség számára mozdíthatatlan volt.

Az eddigi természeti szépségektől merőben különbözik az Ihlara-völgy, amely a Melediz-patak kanyonja. A kietlen fennsíkos területen kanyarog 14 kilométeres hosszúságban, lent 50-80 méteres mélységben pedig - mivel ott az éltető víz - burjánzik a növényzet. Ha már lent

vagyunk, szinte vadregényes a táj, hatalmasak a függőleges falak, egykor leszakadt óriási sziklák. Fenséges a környezet, nem kell ilyen élményért az agyonreklámozott Amerikába menni. És a természet mellett az ember itt is alkotott: a völgyben 4535 (!) barlang található, köztük 105 templom, amelyből eddig 31-et már feltártak. És a sokszor igen finoman faragott templomok nagy része, persze, itt is IX-XI. századi falképekkel gazdagon díszített. A számtalan szebbnél szebb részlet, a részletesen elmesélt bibliai történet közül feltétlenül kiemelendő a Kígyós templom (Yilanli kilise) X. századi Utolsó ítélete, amelynek naturalista pokolábrázolásában találhatóak azok a kígyók, amelyekről a templom a nevét kapta.

A legkülönlegesebb ábrázolás azonban a Fa alatti templomnak (Agacalti kilise) az a képe, ahol a kis Jézus imádására megérkeznek a bölcsék: nekik azonban semmi közük a későbbi idők három királyaihoz, mégcsak nem is jólszituált, rangjuknak megfelelően díszes ruhás tudósok, hanem azok, akik valójában voltak: mágusok, akik ott táncolnak csúcsos süvegben, földig érő lepellel borítva, kerek, dobolásra szolgáló zeneszerszámmal a kézben, nyilvánvaló révületben. Különleges ábrázolás, rendkívül ritka, példátlanul csak azért nem nevezhetjük, mert analógiái megtalálhatók Európában, természetesen - mint különleges, a keresztény fővonulatba nem illeszkedő ábrázolások esetén oly sokszor - a Kárpát-medencében.

Szöveg és fotók:

Horváth Zoltán György

Karácsonykor összegyűlik az év...

Elgondolkodtató, hogy a humanitárius szervezetek - például a Nemzetközi Vöröskereszt - emberei, akik különféle háborús vidékekre járnak, hogy élelmet, gyógyszert, segítséget vigyenek, hogy orvosi ellátást biztosítsanak, nem csak a sebkötözést és a vérnyomásmérést tanulják. Olyan világ ez, hogy az orvosok, ápolók elutazás előtt külön tanfolyamon ismerkednek a modern kézfegyverekkel: tudniuk kell, melyik milyen sebet üt, tudniuk kell, hogy ha "csak úgy" belelövődöz valaki a civil járókelőkbe (s hányszor megtörténik ez az úgynevezett kis, helyi háborúban!), általában - világtájtól, országtól függően - milyen kalibereket használnak, hogyan hatol be a lövedék és miként roncsolja a kiszolgáltatott emberi testet...

A segítséget vivő akarva-akaratlan, de kénytelen foglalkoznia a pusztítás tudományával. Hála Istennek, más szemszögből és másért csinálja, mint azok, akik pusztítanak...

Uszama ben Herosztratosz

A cím öszvér: Uszama (eredetileg így ejtik), vagy Oszama (mi ilyen alakban félünk tőle) egy jelenkori alak.

De Herosztratosz?

Hát, görög suszter volt, Kr. előtt 356-ban felgyújtotta az efezoszi Artemisz-templomot, hogy híressé legyen. (Honfitársai ugyan kiadták az ítéletet, miszerint halál jár a neve említéséért..

mégis, majdnem két és félezer év óta ismerjük. Tehát: sikerült neki.)

Így már talán megbocsátható az öszvér cím.

Uszama ben Herosztratosz kitalálta és meghagyta, hogy repüljenek bele a WTC két tornyába. A két, százvalahány emeletes épület összeomlott, sokezen meghaltak, a világ fél, Herosztratosz bin Laden bujkál. A búvóhelyeül szolgáló országra légicsapásokat mérnek, satöbbi. Herosztratosz-Uszama előbb-utóbb meg fog halni. Ha nem ölik meg, akkor végez vele a betegség, a vénség, vagy valamelyik sértődött testőre.

Közben megszólaltak a hangok: "Igen, de Amerika... a góg, ahogyan ők az egész világot... igen, de az, ahogyan ők másokat nyomorba... hogy ők minden felett ítélkezni akarnak, meg a gazdasági hatalmuk, meg az, hogy..." - akármi.

Csakhogy te is lehettél volna titkárnő ott, a 75-ik emeleten, egy rágógumit forgalmazó cég irodájában. És akár az én gyermekem is járhatott volna a 69-ik emeleten működő számítógépes tanfolyamra.

Lehet, hogy a Székelyudvarhelyről 1945-ben kivándorolt testvéred lányának férje, a Joe - aki egyébként Cincinnati-ben született és szülei után félig örmény, félig írországi - éppen a reggeli kávéját itta a 89-ik emeleten lévő könyvelői irodában.

Talán egy távoli ismerősöd kissé durva modorú lánya volt az egyik újságíró, aki a sajtótájékoztatóra érkezett, mert majd hamarosan polgármestert kell választani a világváros számára. Igaz, hogy a csaj magyarul nem tudott, sőt, azt sem tudta, hogy merre van Erdély, nem is volt büszke arra, hogy egyik szülője valahonnan erről a tájról származott. Ízig-vérig amerikai volt, csupán arca alkata emlékeztetett arra, hogy nem teljesen angolszász - de a kultúrája, a szokásai, a szemlélete mind-mind szemenszedett amerikai-ság.

Illetve: amerikai-ság volt, mert talán kilencven emelet magasságból zuhant le, acéltraverzek és üveg függönyfalak darabjai között.

Vajon, kereshető-e Artemisz vétke abban, hogy Herosztratosz híressé akart lenni? Hiszen lehet, hogy kegyetlen istennő volt. Hellyel-közzel embereket is áldoztak neki? Nem tudom, akkortájt azért ez elő-elő fordult... Az is lehet, hogy nem volt igazán szép épület az a templom. Nincs mit sajnálni rajta... És talán fiatal szűzlányokat áldoztak fel benne korábban, nem tudom. Vagy fiatal fiúkat. Vagy például kölcsönöket lehetett felvenni Artemisz templomának papságától, amelyeket aztán a papok nyilvántartottak, számolták a kamatot és kegyetlenül behajtották a tartozást, mégha földönfutó lett is az adós. Nem tudom.

Csak azt tudom, hogy bármivel vádolható is az Artemisz-templom, Herosztratosz felgyújtotta és híres lett. Ugyanígy ez a bin Laden.

Vackunk az időben

A véletlennek mindig van szerkezete. A véletlen nem véletlen. Meg kell történnie. A véletlennek vélt gondolatoknak is meg kell születniük.

Ahogy múlik az idő, egyre inkább tudatában vagyok a saját magamban létező négy falnak. Tudom, hogy hiába is szeretném tagadni, vannak, léteznek ezek az én falaim, tehát inkább nem tagadom.

Találkozom, persze, mások négy falaival is. De nem tehetek mást, tudomásul veszem: a másik embernek - más embereknek, mindenkinek - vannak négy falai.

S azokba ő ütközik bele.

Munda cor meum, ac labia mea, omnipotens Deus, qui labia Isaiæ Prophetæ calculo mundasti ignito...

Tisztítsd meg szívemet és ajkamat, mindenható Isten, ki Izaiás próféta ajkát tüzes üszökkel megtisztítottad...

Mi ez? Öntetszelgés? A mocskos város közepén, késő este mondogatom magamban az Ordo Missæ latin szövegét, mert ettől szebbnek, jobbnak vélem, vagy tisztábbnak szeretném tudni önmagam?

Efféléken töprengve ballagok át a csúnya aluljárón, ahol a hajléktalanok éppen bevackolnak. Hideg éjszaka jön, a gyötrött műanyagszatyorba gyűjtött motyóra is vigyázni kell. Az a párna. Az alkohol is hat, érdes hanghordozással vetnek egymásnak egy-két szót. Bevackolnak. Aludni térnek.

Én is igyekszem bevackolni: sietek a metróhoz, elérem még, talán az utolsó előtti szerelvényt.

Ezt a várost lakom 1946 óta, évtizedeken át otthonosan mozogtam benne s megesett, hogy éjfélkor, vagy éjjel kettőkor ballagtam hazafelé. Otthonosan. Akkoriban még nem vackoltak be hajléktalanok az aluljárókba és a parkok bokrai alá. "Akkoriban minden más volt..."

No, ettől a megállapítástól erősen viszolygok. "Akkoriban..."

Hiszen persze, hogy minden szebb és jobb volt... így utólag. Mert akkoriban fiatalabb voltam. Te is, meg ő is. Pedig a kérdés tisztán matematikai: mondjuk húsz évvel ezelőtt pontosan húsz évvel voltam fiatalabb. Te is. Ő is. Emberek, akik jót és rosszat tettek, hibáztak, vétkeztek és szépek voltak. Akkoriban is... (Magyarán: elégedetlen vagyok attól, hogy a hajléktalanok bevacolnak. Sőt, felfedezem önmagamban a dühöt.)

...s itt jöttem rá, hogy mi mindannyian bevacolunk az időben. Folyamatosan, évfordulók nélkül. Mert, végül is, mi az az évforduló? Akár egy forradalomé, akár a magad születésnapja, akár házasságod évfordulója?

Bevacolás az időben.

Valahova ugyanis tartozni akarunk, anyagi és szellemi értelemben. Érzelmileg. S közötttem és közötted, közöttünk és az aluljáróbeliek között csak annyi a különbség, hogy más lehetőségekben ülünk, mozgunk, máshová vackolunk be, hogy az iszonyú, rideg, folyvást fagykörűli hőmérsékletet árasztó külső világ ellen védve higgyük magunkat. Az időben is be kell vackolnunk, de mindannyian másként vackolunk be.

Ezért irigylésre méltó (talán: követésre méltó), aki hittel, gondolkodással, Uram bocsá, szeretettel képes bevacolni.

Munda cor meum ac labia mea...

A hajléktalan bevacol az aluljáróban, hullámpapír, tépett, mocskos pokróc az ideiglenes fészeképítés eszköze. Nekem jól megy, kinyitom a lakásajtót, fűtés van, ágyba fekszem és olyan pokrócot húzok magamra, amelyet időről időre kimosok, mert van, hol kimosnom. Újabb fokozat: nekem is rosszul megy, hiszen a fűtésszámlát alig tudom kifizetni, jó tíz éve már, hogy utoljára festés volt a lakásban. A rekamiém közepén gödrösödik, előregeedett az epeda.

De micsoda luxus, amit két-három tévédoboz hullámpapírja nyújt az aluljáróban? Csak eszembe ne jusson azt mondani, hogy megérdemli, hogy nem igyekezett, hogy ő, a koldus az oka...! (Kevés ennél embertelenebb vélemény kering manapság az emberek között.)

Hát így vackolunk be. Azaz ki így, ki úgy.

S amint ezt szépen megállapítottuk, máris bevacoltunk az időben. Jól elvagyunk a magunk szélvédett fogalmi között. Pedig... milyen szélesek a reménytelenség rései, amelyeken át besüvít a szél!

Képesnek kellene lennem, hogy apostolként felhívjam valamelyik didergőt, aludjon nálam, a meleg lakásban? Még a csupasz padló is jobb, mint néhány réteg hullámpapír a kövezeten. S ha egyet felhívtam, a többi még ott fázik. Hányat tudnék felhívni? Kettőt, hármat? Maradt még odakint néhány száz, vagy éppen néhány ezer. Tehát egyet sem hívok fel. A távfűtés számlájához meg amúgy sem tudnak hozzájárulni.

Az emberiség bevacol az időben, legalábbis ezt próbálja. Azóta, hogy kiűzték a Paradicsomból, amely minden emberben megvolt. A Paradicsom nem külső hely, az egész emberiségben megvolt, csak veszítjük, veszítjük, nap mint nap, aztán megkíséreljük visszanyerni, nap mint nap... És megpróbálunk nap mint nap bevacolni az időben.

A hajléktalan pedig, aki a piszkos, szakadt takarót magára húzza az aluljáróban, mindig holnapi napfényről, s tűzhelyről álmodik, ahol saját munkájával forró levest főz. Ez a messzi álom az ő vacca az időben.

Karácsonyok ütközése

Meglepetésszerűen, csodás, augusztusi napfényben mondotta hatvanon már túli barátom:

- Mindegy, hogy havazik-e, vagy sem, fehér-e a karácsony vagy éppen latyakos és városi... Aztán elkezdett mesélni a saját, tavalyi Szentestéjéről: természetes, hogy karácsonyi dolgokon töprengett, miközben elővette a bort, s melléje két poharat. Megkínálja a fiát, aki odabent erősen tesz-vesz. Elmosolyodott, amint saját régmúlt gyermekkorára gondolt: úgy volt szokás, hogy a kicsi gyermek meglepetésként kapja a karácsonyfát... egyszercsak "csenget az angyal", a család belép a szobába s hát...! ott ragyog az illatos fa, gyertyák égnek.

- Ahány ház, annyiféle karácsony... - zárta le a gondolatait s a két megtöltött pohárral elindult a szoba felé.

Nem véletlenül, mégis hirtelen, kissé váratlanul tolult elő egy emléke a mélyből, évtizedekkel ez előtről.

Idegen helyre került és tudomásul vette az idegen szokásokat. De a karácsony estét mindenképpen erdélyi gyermekkorra örömeivel akarta széppé tenni a saját gyermekének. Mégha idegen is a világ s itteni az asszony.

Egyszemélyes szórványként ballagott hazafelé a decemberi estében, talán huszonkettedike lehetett. A piacon egy gubás ember majdnem ötméteres, gyönyörű fát kínált.

- Olyan dús, egyenletes, friss, hogy még Erdélyben is megállná a helyét gondolta ő akkor, s alkudozás nélkül megvette.

A vállára vette s irány haza. A kiserdőn át alig tíz percnyi a gyalogút. Nehéz volt a fa, ő sietett, lihegett, izzadt, így aztán a karácsony estét némán töltötte: erélyes hörgőgyulladását kapott.

De akkor sikerült a hatalmas fát szépen elrejténie a csupasz kertbe s úgy lépett a lakásba, hogy legfeljebb a kabátjára tapadt fenyőtűk árulkodtak a titkos mesterkedésről. A nagy meglepetés első mozzanata tehát sikerült.

Másnap magas lázzal ébredt és eltűnt a hangja. Az orvos gyógyyszert adott és tilalmat: ki se bújjon az ágyból!

Erre vállat vont. Hiszen titokban fel kell díszíteni a fát, köréje raknia kicsifíúnak szánt ajándékokat. De előbb le kell fűrészelni a friss, erős törzs alsó részét, amely legalább tíz centiméter átmérőjű. (Nyers fenyőfát fűrészelni, kis kézfűrészsel egy lakószobában... bizony, nagy feladat.) Muszáj, mert a lakás két méterrel alacsonyabb, mint a fa. Az erőfeszítésért cserébe a kicsifíú meglepődik, hogy "jé, mit hozott az angyalka"... ő pedig előre élvezte a meglepetést és az örömet a gyermek arcán., később is gyönyörű lesz minden, mert ha vége a titoknak, a lakásban ide is, oda is jut a hatalmas alsó ágakból egy-egy tekintélyes fenyőcsokor. Huszonnegyedikén megkérte a feleségét, hogy legyen társa a játékban, a délutáni alvás előtt mesélje be a hároméves gyermeknek, hogy apa kénytelen volt orvoshoz menni, de estére, "angyaljövetelre" biztosan hazaér. S ő addig bezárkózik a nagyszobába, beállítja és díszíti a fát.

Hiszen jól emlékezett, otthon, tizenöt-tizenhat éves korukban az apjuk egyszer így szólt hozzájuk:

- Díszítsük együtt a fát.

- Azt már nem! - jelentették ki határozottan, ő, meg a testvérei, mintha összebeszéltek volna. Segítettek, mindent odakészítettek, de kivonultak. A többi az apjuk dolga, ő a család "angyala". Meglepetést, játékot akartak. Titkot akartak játszani.

S a megbeszélts csengőszóra úgy vonultak be, csodálkozva és meglepődve, mint kiskorukban. Igazi meglepetés volt. Örömteli és szerető játék.

Hát ezt akarta ő is a hároméves fiának biztosítani s örökíteni: a kedves, titkolózó játékot.

Hátha sikerül... Három évesen hadd higgye a fiúcska, hogy a gyönyörű, díszített fa, a gyertyák, az ajándékok mind-mind csodaként kerültek oda: "az angyalka hozta".

Izzadt, kissé szédelgett a láztól, a munka lassabban ment, mint gondolta. Szólt közben a rádió, hogy a vékony falak s még vékonyabb ajtó miatt valami "hangfüggöny" segítségére legyen s elnyomja a neszezéseket. Aztán váratlanul megérkezett a nagymama. Hangosan, felháborodottan vette tudomásul, hogy nem közösen díszítenek. Hogy a gyermeknek meglepetés készül, játékos titok. "Angyalka hozza a fát."

- Micsoda hülyeség! - csattant fel az ajtón túl.

A hörgőgyulladás nem tette lehetővé a horgos viták bonyolítását. Ő tehát fohászkodott a születőben lévő Kisdedhez, s dolgozott tovább.

Aztán a megébredt gyermek csicsergését hallotta:

- Hol van apa? Mindjárt jön az angyal és ő még nincs itthon?

- Apád ott van bent, most díszíti a fát! - reccsent a nagymama.

Az érzékeny, kétféleképpen nevelt gyermekre ez úgy hatott, mint a benzinre dobott gyufa. Úgy szökött az ajtónak, hogy szinte letépte a kilincset. Dörömbölt és kiabált:

- Apa, tudom, hogy ott vagy! Engedj be!

Némán rakosgatott tovább; egy angyal nem kiabál az ajtón át, főként, amikor súlyos hörgőgyulladása van.

A nagymama azonban foglalatostkodott az unokájával:

- Ott van, ott van! Csak titkolózni akar előtted!

- Apa, nyisd ki! - a fiúcska felhergelve ordított.

Elolvad ilyenkor a fehér hó. Zűrös az este, a csengőszó elmarad s a friss fenyő illata kiszökik a szobából. A titkot, a játékot s a kedves meglepetés örömét befenték sárral.

Tavaly karácsony este ez a kép egy tizedmásodperc alatt futott végig benne, aztán - mivel két kezében egy-egy pohár bor - , bekiáltott az ajtón:

- Angyal, engedj be, hogy koccintsunk egyet!

Az immár harminc felé közeledő fia a megnyitott ajtón kinézett és rákacagott: - Apa, nem jöhetsz be, még nem érkezett meg az angyal! - Azzal átvette az egyik poharat. - Nemsokára jön a csengettyűszó! Egészségünkre! - és szelíden visszavonult, hogy befejezze a díszítést és kirakja az ajándékokat. Felnőttes, játékos titokban.

Ő pedig állt a becsukott ajtó előtt, s úgy kortyolta a bort, hogy közben átfutott benne az örömteli felismerés:

- Sikerült!

Eddig tartott az augusztusi napfényben öreg barátom elbeszélése.

- Hát akkor tavaly boldog karácsony estétek volt! - mondtam én, s ő elrévedve bólogatott:

- Igen. És remélem, idén is ilyen lesz!

dcs

2001. december

Reményik Sándor

A karácsonyfa énekel

Ha szűk szoba: hadd legyen szűk szoba.

A szűk szobában is terem öröm,

Gyúl apró gyertya ínség éjjelén,

Ó csak ne legyen a sorsom bús közöny,

Ó csak legyenek a fény forrása én,

Apró gyermekek bálványozott fája,
Én az idegen, én a jövevény,
Égő fenyőfa, égő áldozat,
Akit az Isten ősi otthonából
Emberek öröme hozat.
Csak rajzolódjék mélabús árnyékom
S imbolyogjon a szűk szobák falán.

Mindegy, hogy mi lesz velem azután
(1921)

**Kedves Olvasóink!
Kéréssel és felhívással fordulunk Önökhöz!**

Az EÖGYKE hozzákezdett a MAGYARÖRMÉNY KI KICSODA című kiadvány összeállításához, amelyben az örmény gyökerekkel rendelkező híresebb, nevesebb embereket szeretnénk összegyűjteni.

Hosszantartó és felelősségteljes munka ez.

Kérünk mindenkit, aki tud olyan, említésre valóban méltó emberről, aki örmény gyökerekkel rendelkezik, az adatokat juttassa el a szerkesztőségbe.

Kérjük: az adott személy nevét, születése évét és helyét, az örmény vonatkozás jelzését (milyen örmény családok leszármazottja az illető), végzettsége, képesítése, szakmai vagy tudományos fokozatai megjelölését, valamint tevékenysége rövid leírását (negyed- vagy fél oldalon). Indokolt esetben természetesen ez hosszabb is lehet.

Kérjük, jelezze az adatok forrását, és a dokumentumok létét: van-e az adott személlyel kapcsolatban valamiféle dokumentum (valamint kép, fénykép, stb.) a birtokában.

Kérjük, írja meg címét, elérhetőségét is, hogy az adatokat hitelesíteni, az esetleges dokumentumokat felkeresni (másolatni) tudjuk.

Kiket keresünk?

Magyarörmény származású, nevezetes személyeket, akik megbecsülést vívtak ki maguknak s akikről illik, vagy illenék tudnunk:

a magyarörmény múlt, közelmúlt és jelen tudományos, politikai, közéleti, gazdasági, oktatási, hadi, egyházi, művészeti, irodalmi, kiemelkedő társadalmi tevékenységű alakjait.

Kérésünket meg fogjuk ismételni több lapszámon át, hiszen tudjuk, hogy az adatolás nem könnyű munka.

A beérkező anyagokat az EÖGYKE által erre a célra kijelölt bizottság fogja kezelni, amely eldönti, hogy végső soron ki az, aki bekerül a MAGYARÖRMÉNY KI KICSODA című kiadványba.

Segítségüket előre is köszönjük!

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület
Postacím; 1251 Budapest Pf. 70.
E-mail: magyar.ormeny@matavnet.hu

Híradó

A Budapesti Örmény Kisebbségi Önkormányzatok Társulása november 23-án du.17 órától tartotta meg 2001. évi közmeghallgatását a IX. kerületi Polgármesteri Hivatal közgyűlési

termében. *Dr. Issekutz Sarolta* elnök beszámolt a Társulás és az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület éves tevékenységéről, pénzügyi helyzetéről. Ismertette az EÖGYKE és a Társulás 2002. évi feladattervét is. Ezt követően a II., VI., IX. és XI. kerületi elnökök kiegészítették az elmondottakat a saját kerületükben végzett tevékenységükről szólva. Megállapítható volt, hogy a Társulás és az EÖGYKE 2001. évi működése igen gazdag programokat nyújtott a hazai és határon túli örmény származásúaknak, amelyek megvalósítása csak gazdasági együttműködéssel és a sok pályázattal volt lehetséges.

A közmeghallgatáson többen az örmény szertartású római katolikus egyházunk ingatlana mielőbbi visszaszerzése tárgyában intéztek kérdést az elnökhöz.

(A beszámoló szövegét lásd a 3. oldalon)

Megköszönjük a Budapest IX. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzatnak az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesületen keresztül a Gyergyószentmiklósi Örmény Szertartású Római Katolikus Egyházközség számára juttatott 200 ezer Ft adományt, amelyet az egyházi épületek (templom, kápolna, plébánia, temető) állagmegóvására szántak. A pénzádományt eljuttattuk a címzettnek.

Köszönjük a *Kabdebo* testvérek 100 DM adományát az erzsébetvárosi templom felújítására, valamint *Lukács József* 5000 Ft adományát ugyanerre a célra. Az adományokat eljuttatjuk a címzettnek.

Köszönetet mondunk *Ötves Erzsébetnek* az egyesület működéséhez nyújtott 14 ezer Ft adományáért.

Köszönetet mondunk *dr. Bisztray Tamásnének* 10 ezer Ft adományáért, amelyet az egyesület által rendezett kiállítás (Örményekről nyomtatásban, az örmény történelem és kultúra évszázadai) költségeihez küldött. Köszönjük az értékes dokumentumokat és könyveket Hollósy Kornélia operaénekesnő életpályája bemutatásához.

Felhívás:

Az EÖGYKE megkezdte egy "*Erdélyi magyarörmény szakácskönyv*" előkészítő munkálatait. Kérjük, küldjenek recepteket! A szerkesztőség címére érkező recepteket a tervezett könyv szerkesztői fogják kiválogatni: nyilvánvaló, hogy ugyanazon étel többféle recept szerint is készülhet, ám egyetlen ételről nem szükséges húsz-harminc leírást közölni, néhányat - táj, családi szokás, vagy időrend szerint eltérőt - azonban igen. Ezt a válogatást a könyv összeállítói végzik el, akik kéri: a recepteket névvel aláírva küldjék be, hiszen a szakácskönyv hitelességét is az fogja biztosítani, hogy aki receptet ad meg, annak a neve is ott szerepel - a könyvben is.

Szomorújelentés: *Özv. Császár Péterné sz. Kazatsay Irén* aranydiplomás művésztanár 2001. október 19-én, életének 90. évében elhunyt. A Nagy Szent Teréz templom urnatemetőjében november 16-án helyeztük örök nyugalomra a lelki üdvéért felajánlott szentmisét követően. Irénke a klub megalakulásától kezdve hűséges látogatónk volt. Két éve még csodálatos énekét is élvezhettük egyik rendezvényünkön, amikor a Darumadár című szép örmény dalt énekelte el.

Halála előtt búcsúlevelben elbúcsúzott mindenkitől, még közösségünkötől is. Emlékét kegyelettel megőrizzük.

A képen látható Oklevél szövege:

Miniszterelnöki Hivatal Informatikai Kormánybiztosság - Oklevél - Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesülete részére - közérdekű társadalmi cél érdekében végzett tevékenységéért, amelyet az Informatikai Kormánybiztosság a Széchenyi Terv civil szervezeteknek kiírt pályázatán elnyert számítógéppel ismer el.

Budapest, 2001. november 14.

Sík Zoltán kormánybiztos

Helyreigazítás:

"A 300 éves örmény szertartású római katolikus egyház és közösségei Magyarhonban régen és ma című konferencia Budapest 2000. szeptember 29.- október 1." C. kötetünkben Joikits Attila: *Örménymagyarok a Szilágyságban* címen tartott előadásának szövegében, a 117. oldalon tévesen jelent meg a Mártonffy család elkészítőjének neve: helyesen Mártonffy Ildikó (férje neve Egri Ferenc). Szerencsére a család pontos adatokat tartalmaz. Szíves elnézést kérünk a nevezettektől és olvasóinktól.

Folytatjuk a gyűjtést a gyergyószentmiklósi és az erzsébetvárosi templom felújítására! Kérünk mindenkit, támogassa ezt a fontos célt, műemléktemplomaink megmentését. Az adományokat az impresszumban közölt címen (az EÖGYKE székhelyén) és bankszámlán is el lehet juttatni.

A számlaszám: 10100792-72594972-00000007

Tízezer fénykép egy életen át

*A Hidegkúti Galériában az **Erődtemplomok - templomerődök** című fotókiállítás, mely az egyedülálló építészeti emlékeket, a várszerűen megerősített erdélyi, szászöldi templomokat örökíti meg, november 7-ig látogatható. Képeiről, kalandos életéről **dr. Szentpétery Tiborral** beszélgettünk.*

Miért különlegesek ezek a templomok?

Sehol a világon nem található hozzájuk hasonló védelmi rendszer. A XV. században a szász telepések építkezésekbe kezdtek a Kárpátokon túlról állandóan fenyegető hordák betörései ellen. A nagyobb városok várfalat, bástyákat építettek városuk köré, az apró falvak pedig a település legnagyobb épületét, a templomot erősítették meg, a falakat megvastagították, a tetőszerkezet alá beépítettek egy védszintet, ahova lőrészeket, kiöntőnyílásokat helyeztek el. Ezek a sajátos építmények az erődtemplomok.

A templomok eredeti román ill. gótikus stílusjegyei megmaradtak, belsejük csodálatosan van díszítve és berendezve. Később a templom köré 6-8 méter magas erődfalakat is felhúztak, és kilövőnyílásokkal, gyilokjáróval, alagútrendszerrel látták el. Az emberek behúzódtak a falak mögé, ahol akár évekig is élniük kellett. Így tettek a céhek is, hogy az időközben felmerülő igényeket kiszolgálják, de malmok, iskolák is működtek a templomerődökben.

A belső udvarra beterelték az állatokat, amelyek az élelmezést biztosították, és a

templomépülethez különböző tároló helyiségeket építettek.

A jelenlegi kiállításon 36 egyedi, egymástól eltérő, a helyi sajátosságok és elképzelések alapján felépített templomerődöt mutatunk be, amelyek közül kettő tudomásom szerint időközben már összedőlt, mivel a Németországba kivándorolt szászok már nem tudják rendben tartani az építményeket. Egyébként jómagam is régi erdélyi családból származom, az I. világháború alatt jöttünk át az anyaországba, én már Budapesten születtem.

Jogászként végzett, hogyan került közel a fotózáshoz?

Egyetemi éveim alatt elkezdtem a természetet járni, az év 365 napjából százat kint töltöttem a hegyekben. Azért kezdtem el fotózni, hogy rögzítsem az élményeimet. Több év alatt sikerült végigjárnom a Kárpátok koszorúját, a hegygerinceken gyalogoltam végig 2000 méter magasságban, sátorban laktam, nomád körülmények között, sokszor egyedül. Katonának is önként jelentkeztem, szerettem volna új vidékeket, embereket megismerni. Így kerültem ki haditudósítóként a keleti frontra, a Donkanyarba.

Itt mentette meg az életét a fényképezőgépe.

Fényképezni szerettem volna, de belelőttek a lencsébe, amely valószínűleg megcsillanhatott a fényben, és a 30-40 méterre levő oroszok észrevettek. Összesen hat golyó akadt meg a testemben és a felszerelésemben.

A mai napig őrzöm azt a Leica fényképezőgépet, amelyben fennakadt a lövedék.

Én még kint voltam a fronton, amikor édesapám már egy rólam megjelent

újságcikkből értesült sebesüléséről és csodával határos megmeneküléséről. A Donkanyarban készült közel hétszáz felvételem egyedülálló Magyarországon, mivel a háború során a honvédség teljes negatív anyaga elpusztult.

Városvédő tevékenységéért Podmaniczky-díjat kapott.

A Városvédő Egyesület alapító tagjaként részt vettem a fotós csoport munkájában, ezzel kapcsolatban két albumom is megjelent. Feldolgoztam a budapesti házak homlokzatán lévő emberábrázolások közül az atlaszok, hermák és kariatidák még meglévő darabjait.

Másik feltáró munkám során Nagy-Budapest határköveit kutattam fel. A XVIII-XIX. században Budapest peremére határköveket helyeztek el. Először meg kellett találnom magát a peremvonalat, majd a még meglévő 325 határkövet anélkül, hogy bármiféle információ rendelkezésemre állt volna. Fotóztam mint természetjáró, haditudósító, múzeumi munkatárs, műemlékkutató, műszaki dokumentátor, utazó, sportriporter vagy műteremtulajdonos.

Életem során több tízezer fényképet készítettem.

(A Józsefvárosi Galériában november 12-ig még megnézhetik Szentpétery Tibor 56-os forradalomról készített felvételeit is, melyeket a kabátja alá rejtett kamerával készített.)

Ludvig Dóra

(Utánnnyomás a Budai Polgár c. lapból
2001. november 2.)

A Fővárosi Örmény Klub műsorai 2001-ben

Január 18.

vidám évezredkezdés.hu

Zenés kabaréműsor, közreműködő: *Dinnyés József* daltulajdonos

Február 15.

ANI-tól a Bánságig - vetítettképes előadások.

Az 1001 tornyú ANI templomai és építészeti formái a Kárpát medencében

Előadó: *Gondos Béla és Horváth Zoltán György*

Barangolás őseink nyomában: Dél-Magyarország, Bánság

Előadó: *Dr. Szarka György*

Március 15.

Emlékezés az 1848/49-es forradalomra és szabadságharcra

Fogolyán Kristóf zeneszerző és fuvolaművész hangversenye

Április 19.

Emlékezés az örmény genocídiumra

„Az út csak visszafele vezet előre”

Beszélgetés *Kátai Mihály* festőművésszel, a hazai zománcművészet kiemelkedő alakjával és házastársával: *Szilvay Ingrid* zongoraművésszel.

Május 17.

Anyák napja

Emlékezés dr. Jakabffy Elemérre, a nemzetközi hírű magyarörmény kisebbségpolitikusra, lapszerkesztőre, a Magyar Tudományos Akadémia tagjára.

(Lugos, 1881 május 19 - Szatmárnémeti, 1963 május 17)

Előadó *Bálintné Kovács Júlia*, az Armenia Örménymagyar Baráti Társaság társelnöke (Kolozsvar)

Június 21.

Szamosújvártól Bécsig, az örménykatolikusok nyomában

Tutsek János vetítettképes előadása

Július 19

Liszt Ferenc életútja. Diavetítés muzsikával.

Előadó: *Lukin László*, a Liszt Ferenc Társaság társelnöke

Augusztus 16.

"KELJ FEL, KELJ FEL MÁRIA!"

/moldvai csángó népi imák, mári énekek, legendák, látomások/

Kóka Rozália előadóművész és *Petrás Mária* népdalénekes, iparművész előadóestje

Szeptember 20.

Gyalogosan Törökországban (örmény őseink nyomában)

Beder Tibor (Csíkszereda) videofilmes előadása

A kolozsvári konferencián történt: *Semjén Zsolt* államtitkár előadása (videofilm-vetítés)

Október 18.

"Cantio de Transylvania" Erdély történelme énekekben

Kobzos Kiss Tamás énekmondó lant, koboz, tekerőlant kísérettel

Könyvbemutatók: Dávid Csaba: Történetjátékok

(Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület 2001.)

Bemutatója: *dr. Benedek Katalin* művészet- és irodalomtörténész

"A 300 éves örmény szertartású római katolikus egyház és közösségei

Magyarhonban régen és ma" című konferencia anyaga

(Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület 2001.)

Bemutatja: *dr. Issekutz Sarolta*

November 15.

Ősi keresztény központ: Kappadókia

Horváth Zoltán György és Gondos Béla diavetítéses előadása

December 20.

Szent Karácsony ünnepén -

A Szongott Kristóf díjak átadása

Közreműködik: *Várady Mária* színművész, *Fogolyán Kristóf* fuvolaművész, és a Szent Család Plébánia színjátszóköre

Az EÖGY-füzetek 2001-es (V.) évfolyamának tartalomjegyzéke

(a 2001-es évfolyam minden számának 2. oldalán *dr. Sasvári László* *Az örmény hitvallásból* c. jegyzete található)

2001. január

Az EMKE 115.-ik évfordulóján - B. Kovács Júlia

Rablómesék - Fancsali János

Közmeghallgatás és beszámoló - dr. Issekutz Sarolta

Az erdélyi örmények és az újévi népszámlálás - Merza Gyula (utánnomás 1900-ból)

Keresztszülők örménymagyar családoknál a Szilágyságban - Joikits Attila

December 21 - karácsonyi klubest a Fővárosi Örmény Klubban

Népszámlálás előtti tájékoztató

Olvasói levél - Kalamár Györgytől

A Szongott Kristóf díjak átadása

Felhívás az SzJA 1 %-nak ajánlásával kapcsolatban

Programajánlatok

(Melléklet: a Keresztes-család leszármazottai)

2001. február

Magyarörmények múltja - részletek dr. Ávédik Félix 1921-es tanulmányából

Repedések - hivatalos levelezés a Magyarországi Örmény Egyház nevű szekta ügyében

Csíky Gergely - dcs

"Meghalt Mátyás király - mégsincs oda az igazság..."? - Balogh Jenő

Brassai - Budai Merza Pál előadása a 2000 szeptember 30-én a III. (budapesti)

örménymagyar konferencián - Kabdebó János cikke

Angyaljárás Gyergyószentmiklóson - Zakariás Éva

Olvasói levél Joikits Attilától

Meghívó az EÖGYKE megalakulásának 4. évfordulóján kerámia dombormű leleplezésére és kiállítás megnyitóra

Népszámlálási tájékoztató

Az SzJA 1 %-nak felajánlása

Farsangi hangulat - a Fővárosi Örmény Klub vidám estje és szemelvények az elhangzott műsorból ("A lelszi bárdok" - dcs; "Az ajándék" - Bányai Elemér)

2001. március

Van képünk - Fancsali János

Az örménymagyar múlt érdekességei - (Örmény-magyar ABC-könyvetske)

Négyéves az EÖGYKE - (olvasói levelek, dr. Nagy Gábor Tamás, dr. Benedek Katalin beszéde, a "Várnegyed" c. lap beszámolója)

A szamosújvári örmények múltjából - Murádin Antal

Ismernünk kell önmagunkat!

Bem a háromszéki magyar hadszíntéren

Egy arc a pesti Sakkörből: Kapdebó István

2001. április

Megkésett válasz a nagybőjtről - Oláh Dénes plébános

Köszönet...

Emlékezzünk régi húsvétokra (örmény húsvéti hagyományok, Armenia, 1892. május)

Akik menedéket nyújtottak a Szabadság-szobornak - Beke György

A 48-as szabadságharc aradi elítélteit közt örmények

Szilágyi Dezső és Lukács Béla (részletek Nemeskürty István: A köszívű ember unokái c. könyvéből)

A Kincses városból - B. Kovács Júlia

Március 15 - az EÖGYKE koszorúi

Márciusi aranyeső

1700 éves örmény kereszténység

Arménia-közlemények 1892-ből

Utóhang egy farsangi dosszié-bogozgatásról... - Hanusz Gyula

Emléklapok... (Czetz János tábornok emlékezése)

...és az EÖGYKE márcziusa...

Tavasz - 2001 (mi múlt el? - márciusi és áprilisi évfordulók) - Dávid Csaba

Szervátiusz Tibor köszöntése

2001. május

Aram - megalakulóban a Magyarörmények Romániai Szövetsége Tíz éves az Armenia

Örménymagyarok Baráti Társasága - dr. Issekutz Sarolta A díszmagyar - Csapody Miklós

Otthonról - haza 1. rész - Wertán Zsolt

Könyvismertetések

Hollósy Kornélia - dcs

Lászlóffy Zsolt

...múlt, jövő... - a Fővárosi Örmény Klub estje

2001. június

Jakabffy-napok...(sajtójelentések: Kolozsvár, Szatmárnémeti, Romániai Magyar Szó,)

Az EÖGYKE 2000. évi tevékenysége - dr. Issekutz Sarolta

Otthonról haza - 2. Wertán Zsolt a 2000. évi körutazásról

Elsőáldozás Gyergyószentmiklóson - Fejér Ilona

Májusi témáink a klubesten... és nem csak ott...- B. Kovács Júlia előadása

Jakabffy-napok - dr. Issekutz Sarolta

Híradó

A Magyar Érdekvédelmi Szövetség felhívása

Koszorúzás Jakabffy Elemér sírjánál - Amma Zoltán, dr. Issekutz Sarolta
Hősök napja
Kérdőív (melléklet)

2001. július

Koszorúzás - és részlet Czetz János leveléből
"Tárlatlátogatás" a Fűvészkertben
Egy tudós testvérpárról - Murádin Jenő, Murádin László
Bogot köt, csomót köt - Murádin László
Otthonról haza 3. rész - Wertán Zsolt
...velünk gondolkodó... (Tóth Rózsa kiállításának megnyitója - gyermekrajzkiállítás - dr.
Benedek Katalin művészettörténész beszéde)
Keresztury Dezső: Emberként élni
Emléknapok 1848/49 - július szülöttei-halottai
Petőfi utolsó órái - Dr. Gajzágó Aladár
Wolff Gábor (1811-1892)
Szamosújvártól Bécsig (beszámoló a klubestről)
Bevették Buda várát!
Angadzsábur Kamaraerdőn
Kelengye
A gambeczvér
Anna örök

2001. augusztus

Cudar ez a világ? - Tarisnyás Csilla
Tanácsi határozatok, Szamosújvár monográfiája (Szongott Kristóf)
Magyarörmény konferencia és találkozó: "Örménymagyarok, akik hatottak, alkottak,
gyarapítottak, hogy a haza fényre derüljön és kincses legyen Kolozsvár"
Sikeres Szent Gergely-napi ünnepség Szamosújváron – Erkei Csaba
Ami a Szabadság című újságban megjelent tényszerű beszámolóból kimaradt (szerk)
Vétkesek közt cinkos, aki néma - (szerk)
István király - król Stefan - dcs
Jakabffy Elemér: Herczeg Ferentől Szefeddin Sefket beyig
Szabadság-cikkek
Nők az időben: Bornemissza Anna - Kozma Mária
Az angadzsáburról (vagy: Ángáts-Ábur) – Kövi Pál
És itt a helye...! – szerk.
A Zokogó majom – Bálint Tibor
Hiradó
Liszt Ferenc életútja - Lukin László
Augusztus szülöttei és halottai (1848-49-es hősök)
Dr. Dávid László
Egy érdekes vendég

2001. szeptember

Petelei István - Kozma Dezső
Petelei István: Egy gyűrű
A IV. Örménymagyar Konferencia: Legyünk büszkék reá, hogy örménymagyarok vagyunk!
– B. Kovács Júlia

Nagyboldogasszony-napi beszámoló - EÖGYKE
Augusztusi hőségben – dcs.
Otthonról haza 4. rész - Wertán Zsolt
Felhívás a Magyarörmény Ki Kicsoda ügyében
Amit napjainkban már nehéz megérteni - dr. Száva T. Sándor
A múlt megismételte önmagát... - Csíkszentgyörgyi Ficzus Margit
Elhunyt dr. Száva János orvosprofesszor – Dr. Száva T. Sándor
Szeptember szülöttei és hősi halottai
Kétségbeesve pörölkök anyámmal (vers) – Dávid Csaba
Híradó
Mikor lesz vége a háborúnak? - Dávid Csaba
Emlékezzünk régi kapcsolatokra - Borbély Júlia
Meghívó: Örménymagyarok, akik hatottak, alkottak, gyarapítottak, hogy a haza fényre
derüljön, s kincses legyen - Kolozsvár-Szamosújvár 2001. szeptember 14-16. IV.,
Jubileumi Konferencia
Fóti nyár 2001- európai színvonalon (Kopeczky Lajos)

2001. október

Lászlóffy Aladár: Géneskút
Semjén Zsolt államtitkár beszéde 2001 szeptember 15., Kolozsvár
Köszönetnyilvánítás a kolozsvári konferencia rendezőinek...
Híradó
Erdélyi nagyfejedelemség tiszti névtára 1848. évre (az Armenia 1904-es évfolyamából)
A konferencia sajtóvisszhangja: Örményszemek ragyogása évszázadok tükrében – Köllő
Katalin
Felhívás (Magyarörmény Ki Kicsoda előkészítése)
Szamosújvár tárt karokkal fogadta az örménymagyar vendégeket – Erkedí Csaba
Kincses Kolozsváron vendégeskedtem - Csíkszentgyörgyi Ficzus Margit
Október hősei
Kiállítás megnyitó a II. kerületben
Hogyan él bennem az örménység? - Beder Tibor
Saját ruhában saját tánc... – dcs.

2001. november

Dr. Száva Tibor-Sándor: Örmények és kunok a Krímben és Moldvában Kolozsvárról jelenti
Sebesi Karen Attila
Az örmény-kipszák nyelvi dialektusról - Dr. Száva T. Sándor
Levél dr. Semjén Zsolt államtitkárnak – dr. Issekutz Sarolta
Dr. Marton József: Az erdélyi örmény papok a latin egyház szolgálatában
Többszörös kötődés - Erdélyi Napló (Tüzes Bálint)
Felhívás - Magyarörmény Ki Kicsoda
Szamosújvár - Köllő Katalin
A Fővárosi Örmény Klub találkozója – Benedek Katalin
Híradások
Október 14-én
Szomorújelentések
Karácsony Ernő kiállítása - dr. Benedek Katalin
Otthonról haza 5. rész - Wertán Zsolt

Örmény gyökerek a Terézvárosban - Kopeczky Lajos

Aradi megemlékezés - M

A szamosújvári "Szentháromság"-ról elnevezett gyógyszerár alapításának 205. évfordulójára
- Dr. Izsák Sámuel

2001. december

Beszámoló az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület és a Budapesti Örmény
Kisebbségi Önkormányzatok Társulása 2001. évi rendszeres tevékenységéről – dr. Issekutz
Sarolta

Tamási Áron: Karácsonyi pásztorocskák

Kettős identitás - kettős kisebbség - Új korszak a magyarörmények életében (Sebesi Karen
Attila nyilatkozata) – Szabó Csilla

Jakubinyi György érsek díszdoktorrá avatása

Részlet A romániai katolikus örmények ordináriátusa című kiadvány előszavából –
dr. Jakubinyi György

Az örmények és a nyomtatás (egy kiállításról és megnyitójáról) - Örményekről nyomtatásban,
az örmény történelem és kultúra évszázadai - dcs

Egy kiállítás (megnyitó) képei

Képriport a Budai Fonó Zeneházból - Szabó László - Arménia, Anatólia, Levante című
kiállításának megnyitójáról

Magyarörmény sorsok a Szilágyságban - Joikits Attila

Szongott Kristóf a szokásokról (részlet a Szamosújvár monográfiája IV kötetéből)

Köszönetnyilvánítás a támogatóknak

Kappadókia, az ősi keresztény központ - Horváth Zoltán György

Karácsonykor összegyűlik az év... - dcs

Reményik Sándor: A karácsonyfa énekel

Felhívás (magyarörmény Ki kicsoda)

Híradó

Tízezer fénykép egy életem át (dr. Szentpétery Tibor) – Ludvig Dóra

A Fővárosi Örmény Klub programjai 2001-ben

Az EÖGY-füzetek 2001-es évfolyamának tartalomjegyzéke

Minden Kedves Olvasónak boldog, nyugalmas Karácsonyt és sikeres új évet kíván a
szerkesztőség

• Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület folytatja az adományok gyűjtését az erdélyi magyarörmény közösségek részére. Megköszönjük az eddig hozzánk eljuttatott adományokat, továbbítjuk azokat. Pénzbeli adományokat az egyesület bankszámlájára is be lehet fizetni.

• Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Hilton fiók: 10100723-72594972-00000007

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Székhelye:1015. Budapest Donáti utca 7/a.

Postacíme: 1251 Budapest Pf., 70.

Telefon: 201-1011, fax/tel: 201-2401.

Elnök: dr. Issekutz Sarolta, fogadóidő minden szerdán 16-18 óra között.

Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek

**A Budapesti Örmény Kisebbségi Önkormányzatok Társulása havonta megjelenő
kiadványa**

Felelős kiadó: dr. Issekutz Sarolta

Szerkesztő: Dávid Csaba

Munkatársak: dr. Borszéki Béla, Fancsali János

Szerkesztőség: 1251 Budapest Pf. 70. Tel: (1) 201-1011, Fax: (1) 201-2401